

ura Noastră

FONDATOR OCTAVIAN GOGA



ANUL VII

No. 51—52

26

DECEMVRIE

1926

In acest număr: *Sabia* lui Hristos de G. M. Ivanov; *Sonet*, poezie de Ecaterina Pittiş; *Senzul vieţii şi valorile relative ale culturii* de Principele Eugeniu Trubeţcoi; *Lacrămile fericirii* de Septimiu Popa; *Un bilanţ al politicii externe a României* de J. Paleologu; *Bărăganul*, poezie de Marin Dragnea; *Spre Basarabia* de D. Ciurezu; *Filoz sau anti?* de Corneliu I. Codarcea; *După 1 Decembrie* de P. Nemoianu; *Condiţiunile de stabilizare ale leului* de I. D. Protopopescu; *Răzbumarea* de Constanţa Hodoş; *Gazeta rimată: Scrisoare deschisă furului celor 5 Grigoreşti* de Al. O. Teodoreanu; *Insemnări: Pleile roşii în India; Cuminţirea „Cuvântului”; Turburările studenţeşti* etc. etc.

CLUJ

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA: PIATA CUZA VODĂ No. 16

Un exemplar 10 Lei

Țara Noastră



Sabia lui Hristos

În Evanghelia după Luca, Iisus Hristos spune ucenilor simplu problema venirii Sale între oameni: „Fiul omului a venit nu ca să piardă sufletele oamenilor, ci să le mântuiască“.

Într'altă parte Iisus Hristos spune că mântuirea sufletelor o va face El cu sabia în mână. Printr'un rețeziș energic al sabiei sale, El desparte sufletul ce vrea să se mântuie de cel ce *vrea* să se piardă.

Sufletul nostru mai ales, se supune neîncetat în chip văzut și nevăzut acestei operații spirituale. Și operația se va sfârși când „se vor sfârși vremurile“ — adică atunci când umanitatea va intra prin porțile creștinismului în împărăția lui Dumnezeu.

Din toate câte trebuie să știm, noi cari am intrat în crăstelnița de botez, atâta măcar suntem obligați să ținem minte ori de câte ori stăm în fața binelui și al răului.

Nu sabia lui Damocles, curtizanul-bufon al Tiranului Denis, ci sabia lui Hristos atârnă deasupra capului oricărui creștin, încununat cu coroana nevăzută a perfectibilității creștine în har și spre înviere.

Tot spiritul se retează de sabia lui Hristos în chip nevăzut dar real, și se îndreaptă cu partea sa bună *spre bine*, și cu partea sa rea — *spre piere*.

Vis și realitate

Decând a fost făcută de mâini dumnezeiești, omenirea a plutit în realitatea existenței sale ca într'un vis. În autentică realitate ea n'a intrat decât atunci când spiritul lui Hristos a cuprins visul și l'a transformat în realitate. De aceia noi creștinii știm și spunem că există o singură realitate, aceia care are senz, fiindcă îi găsim o rațiune — rațunea *încreștinării*. Când Hegel spunea că tot ce există e rațional,

înțelegea că tot ce există are un scop: absolutul divin, încorporat concret în Hristos.

Credință și necredință

Absoluta credință ne face sfinți. Cea mai mică necredință însă ne compromite puțința de a vedea absolutul divin încorporat concret în Hristos. Pentru ce atunci ne sbatem între neputința noastră de a crede până la sfințenie și între ușurința cu care pierdem rațiunea existenței noastre: Hristos?

Pentru că și noi, ca El, avem aceeași soartă: să fim străpunși drept în inimă, când ne vedem răstigniți pe crucea păcătoșiei, de sulfa seducțiilor. Pentru că și noi, ca El, trebuie să avem fiecare o Golgota, unde ne trăim moartea *prin necredință* și învierea *prin credință*.

Madonna și Sodoma

Într-o noapte cu negură lăptoasă, pe un trotuar de capitală mare, mă oprește o arătare. Desluși un rânjet. Sclipiră mat doi dinți în gura care mă îndemna: „Vino cu mine“. Glas de femeie.

În camera ei — mizerie și miros de vițlu.

— De ce nu rămâi?

— Pentru că ești o fată ca *sora mea* și ai fi putut fi născută de *mama mea*. Și pentru că *toate* sunteți asemănări cu Madonna, cu Mama care a născut pe Fiul său, Hristos.

În camera în care domnea mizeria și plutea mirosul de vițlu, am simțit că și femeia, aceia care te ia de pe strada: vino cu mine, și care în loc de răs — rânjește, este totuși o Madonna. Și Maria din Magdala s'a sculat o sfântă după ce stătuse *îngenuchiată* înaintea lui Hristos.

Cât m'am bucurat când am priceput că Sodoma contemporană este o problemă numai și numai creștină.

Acasă, pentru prima oară am sfâșiat o carte, care îmi aducea o soluție necreștină: „Femeia, în trecut, prezent și viitor“ de Bebel, ediție rusească.

Eroism și crimă

Epoca noastră — e a eroismului. Cineva străbate canalul la Manche în not — o un erou. Altul, atletul Americii învinge pe atletul Europei — e și el un erou. Al treilea — din înclinările moștenite din Evul mediu, după ce dezonorează, se sinude pentru o Laura sau o Beatrice. Câți oameni, atâți eroi. Câte fapte, atâtea eroisme.

Noi spunem: nu! Eroismul e dedicarea personalității — când omul devine o personalitate, scopurilor de sfințenie ale omenirii.

Ori ce faptă a noastră — orice eroism — e despicată în două de sabia lui Hristos. Una, aceia al cărei scop e o încordare spre El,

o năzuință concretă spre limanurile albastre ale lui Hristos, o muncă, un chin, o transpirare penibilă pentru a se urni din loc către Crucea Lui. Asta numim noi eroism. Restul e o crimă. Codul penal poate că nu prevede aceasta crimă. Codul perfectibilității noastre — Evanghelia — o constată și o scoate în evidență.

Bărbăție și feminitate

Admirăm masculul care izbește cu pumnul în masă și răstoarnă statuetele de Saxa și scoicile de mare cu întortocheri bizare. Il numim bărbat. Fapta lui — o categorisim ca o bărbăție. Și toată acțiunea mușchilor lui — în războiul sau în circ — e etichetată cu prestigiul *bărbăției*. Activism fără scop moral, fără o justificare a finalității imediate sau mai îndepărtate. Acest activism, secole întregi a fost numit bărbăție. Și în politică, și în laborator, și pe câmpul de război, și în intimitatea camerilor senlîntunerecoase, când un suflet plâpând de femele cere un sprijin sau o fericire, în căsătorie sau amor. Și din potrivă — feminitate am numit capacitățile femeii — chiar când e mamă, chiar când e o iubită pasageră — de a fi o pisică, a cărei ochi scilpesc verde, albastru, galben, numai în întunec...

Să ștergem tot ce am gândit până acum și să știm: bărbăție și feminitate sunt două ondulări, interminabile și consecutive, ale uneia și aceleiași năzuinți spre Hristos:

Altfel nu am fi avut nici un *sfânt*, și nu am fi numărat nici o *sfântă*.

Muzică și dans

Nicăiri în Vechiul și în Nou! Testament nu se spune că omul laudă pe Domnul prin mișcarea ritmică a corpului. Dar cea dintâiu laudă și cea mai umilă încântare pe care o exprimă omul înaintea lui Dumnezeu, o transmite prin cânt. Și îngerii pe cer anunțau nașterea lui Hristos prin cânt: „*mărire întru cei de sus și între oameni bună voie*”.

Cântarea îngerilor la nașterea lui Dumnezeu încorporat a devenit un ideal de creație a muzicii eterne. Dacă degajezi, de pildă, din cele 20 de opere ale lui Wagner, din opera lui Beethoven, un sens mistic al chinului lor creator, vezi că muzica tinde să premărească „pre cei și pre Cel de sus” și să aducă pace și bunăvoie între oameni. Muzica rusească — cu Musorgski, cu Scriabin și cu Stravinski — este o rugăciune pentru toată umanitatea, cântată înaintea lui Dumnezeu.

Năzuința fizică însă spre El, a degenerat. De aceea avem; (o pildă): „*Estrella*” — tango, și *Jearling*-foxtrot. Cuvintele în ritmul libidinos sunt o profanție: *a song bird jearns to sing a love sing...*

Creațiunea omului exprimată prin cânt — e o rugăciune; creațiunea exprimată în mișcări — e o profanație.

G. M. IVANOV



S o n e t

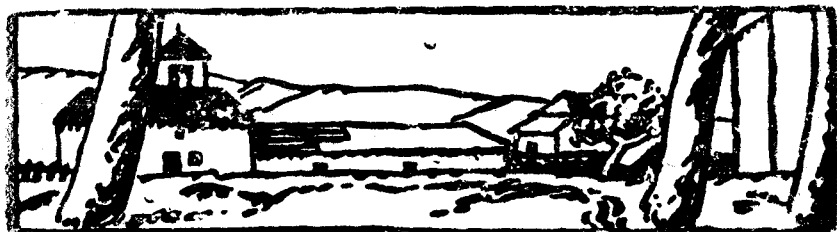
Simt aripa uitării peste mine
Cum fâlfăie mōlatecă, domol;
Un cobe-gând mereu îmi dă ocol,
Mereu aduce vorba despre tine;

Mi-arată crud că sufletul ți-e gol
Și falș surâsul care 'ți șade bine,
Alung hainul gând dar iarăși vine
Și vin cu el și altele, un stol.

Se sbate tristă candela vieții
În pieptul meu ca 'ntr'un cavou pustlu —
I-au mucezit cavoului pereții...

Trimite-mi tu un strop de vraje viu
Să-l sorb cu dor din cupa dimineții,
Trimite-l azi că mâine-o fi târziu.

ECATERINA PITIȘ



Sensul vieții și valorile relative ale culturii

Cultura cuprinde elemente, predestinate dizolvării, dar ea mai cuprinde și altele, predestinate eternizării: ea are deci valori negative, dar are și valori pozitive, și acestea din urmă la rândul lor se subîmpart în valori absolute și relative.

Ca principiu conducător pentru recunoașterea unora și celorlalte trebuie a ne sluji, evident, mereu același criteriu, prin care apostolul ne învață să cunoaștem Spiritul lui Dumnezeu și spiritul rătăcirii. „Spiritul lui Dumnezeu să-l cunoașteți după aceasta: ori ce duh, care mărturisește că Iisus este Hristosul venit în trup este dela Dumnezeu; și orice duh, care nu mărturisește pe Iisus, nu este dela Dumnezeu, ci este duhul lui Anticrist, de a cărui venire ați auzit“. Gândul despre Hristos, venit în trup, exprimă pentru creștin *problema fundamentală* a culturii, — acel principiu, pe care ea este chemată să-l încorporeze în viață; iar a recunoaște culturii o problemă pozitivă înseamnă a o justifica prin aceasta. Din moment ce principiul vieții religioase a societății omenești este încorporarea lucrului dumnezeesc în cel omeneșc, rațiunea omenească și voința omenească sunt chemate la participarea creatoare în opera divină. Idealul creștin se exprimă ou în afirmarea unilateral *monofizită* a principiului divin: el ne cere împreunarea limitatei noastre supunerii lui Dumnezeu cu cea mai mare energie a creațiunii omenești. Omul e chemat a fi pe pământ colaborator în clădirea casei lui Dumnezeu; acestei probleme trebuie să slujiască întreaga cultură umană, știința, arta și activitatea socială. Necesitatea filozofiei creștine se justifică prin participarea activă a rațiunii omenești în cunoașterea lui Dumnezeu. Despre valoarea artei religioase suficient de elocvent vorbesc numeroasele monumente ale arhitecturii bisericesti, ale sculpturii și ale muzicii, iar valoarea picturii religioase, datorită condamnării iconoclasiei la al șaptelea sinod ecumenic, a primit chiar o însemnătate de dogmă bisericească; nu are nevoie de a fi dovedită

și valoarea societății creștine. Într'un cuvânt, nu ridică îndoeli necesitatea *pozitivă* și valoarea culturii religioase în sensul propriu al cuvântului.

La fel nu provoacă îndoeli și valoarea *negativă* a acelei vădite culturi antireligioase, care năzuește a întări pe pământ împărăția omului fără Dumnezeu. E anume acea cultură, care se dizolvă și se pierde în incendiul mondial încins în fața ochilor noștri. În evenimentele catastrofale ale istoriei mondiale noi cetim judecata și condamnarea ei.

Dar indicând elementele *vădit* pozitive și *vădit* negative ale culturii, răspunsul la chestiunea noastră nu se epuizează în urma existenței, în viața omenească a domeniului amestecat, nelămurit definitiv, și care este la urma urmelor, contestabil. Există binele necondiționat și răul necondiționat; dar există și regiunea intermediară a *relativului*, aprecierea religioasă a căruia înfățișează greutăți considerabile. E discutabilă din punct de vedere creștin nu chestiunea despre cultura religioasă, ci chestiunea despre cultura *laică*. Am putea să-i recunoaștem oare care valoare pozitivă, măcar și relativă? Nu ne predispune căia ce am spus aici despre însemnătatea elementului catastrofal în istorie spre aprecierea ei negativă? Dacă scopurile clădirii lui Dumnezeu se realizează prin prăbușirea ordinii universale, nu însemnează oare aceasta că trebuie să privim întreaga ordine cosmică și împreună cu ea și întreaga cultură laică, ca o *valoare negativă*?

Rezolvită într'un fel sau altul aceasta chestiune, are pentru noi o colosală importanță practică: fiindcă la urma urmelor, aceasta e chestiunea despre întregul nostru raport față de univers. Va trebui să fim activi în el, să ne luptăm pentru el, să salvăm zidirea universală care se prăbușește sau cu inima liniștită să o lăsăm propriei sale soarte? Va trebui ca noi să stingem conflagrația mondială sau cu mâini încrucișate să așteptăm acea judecată divină asupra lumii, care se anunță prin acest tablou a devastării generale?

Renunțarea la luptă s'ar putea părea din punctul de vedere religios foarte seducătoare. Mai ales la noi în Rusia, prin faptul înclinării noastre spre religiozitatea pasivă, mulți se abandonează acestei rezolvări negative a chestiunii vitale. Inclinarea de „a nu face nimic” în așteptarea imediatului sfârșit al lumii și a venirii imediate a lui Hristos, — e proprie multora din sectele noastre religioase. La fel și identificarea ordinii lumești cu „împărăția lui Anticrist” — este o abatere a cugetării religioase sau mai de grabă a senzației religioase — răspândită suficient la noi. Cu atât mai mult e necesar deci să apărăm de o primejdie, care se crează cu astfel de dispozițiuni.

Prin faptul însuși că recunoaștem ordinea lumească drept o „împărăție a lui Anticrist”, noi o lăsăm puterii lui Anticrist. Iar renunțarea la luptă pentru lume este nedemnă de om, și mai ales de creștin, este o capitulare în fața răului care domnește în lume.

La baza tuturor acestor dispoziții pasive, legate într'un fel sau altul de eshatologia, stă dubla greșală a cugetării religioase și a sentimentului religios, — *maximalismul* mincinos, disprețuind valorile relative, precum și concepția necreștină, *fatalistă* despre sfârșitul lumii.

Incep cu prima amăgire. Ordinea universală, ca atare, înfățișează, se înțelege dela sine, o valoare relativă și vremelnică: fiindcă idealul final al creștinismului este *Dumnezeu ca totul în tot*; cerința fundamentală a acestui ideal este preschimbarea a tot ce este omenesc, încă mai mult, a tot ce este pământesc în umanitate îndumnezeită. După cum am arătat și în altă parte („Concepțiunea lui Vladimir Soloviev“ vol. I. pag. 577) „acest postulat în toată plenitudinea sa se înfăptuiește numai prin *vidarea alianței universale separate și independente*, chiar mai mult — prin *vidarea universului* ca sferă singularizată și deosebită de împărăția lui Dumnezeu“. În calitate de valoare relativă și vremelnică, ordinea universală nu poate și nu trebuie să treacă în eternitate. Și totuși din punct de vedere creștin ar fi nu numai o greșală dar ar fi și demn de condamnat să cerem vidarea ei imediată, sau măcar să negăm valoarea ei în timp.

Împărăția lui Dumnezeu, acolo unde Dumnezeu umple cu Sine totul, și unde nu rămâne loc pentru vre-o oarecare realitate extraordinară, este sfârșit, *încheere* a istoriei universale, și nu o oare care stadiu din cele inițiale sau intermediare ale desfășurii ei. Până când universul nu s'a maturizat pentru autodeterminarea lui definitivă, până când el nu va cuprinde plenitudinea vieții divine, el rămâne ca o regiune extradivină. În calitate aceasta el rămâne temporal *dincolo de pragul împărăției* lui Dumnezeu; dar de aici, firește, nu urmează că el trebuie să fie dat stăpânirii lui Satana. În aceasta constă justificarea ordinii universale — a societății laice, a statului, a gospodăriei și în general a culturii laice.

În împărăția lui Dumnezeu răul se învinge *din lăuntru*, în însăși potențialitatea lui — prin contopirea *organică* a lui Dumnezeu cu omenirea și universul, prin totala transfigurare a cosmosului. Din potrivă, în ordinea lumească răul se limitează *din afară*, se oprină de către forța externă a statului. De aici se vede, cum se referă ordinea lumească la ultimele și superioarele scopuri ale existenței omenești, și în ce sens ea este prețioasă. Ea se află *dincolo de granițele împărăției* harului, dar este prețioasă ca o stadiu intermediară, *istorică* a evoluției, necesară până când nu s'a încheiat, dar care se încheie, trecerea istorică dela umanitatea animalică la umanitatea îndumnezeită.

Dupăcum am mai spus și în alt loc „la sfârșitul vremurilor va triumfa binele total: atunci răul nu va sta în fața binelui, ca o limită externă; în aceasta biruință, care va cuceri externul *prin intern*, stă idealul împărăției lui Dumnezeu. Regiunea aceea, unde răul e biruit numai de către forța externă, încă nu este împărăția lui Dumnezeu; dar pentru aceasta din urmă nu este deloc indiferent ceia ce se face la porțile ei. Din punct de vedere creștin, e lucru ușor de înțeles, e înfinit mai bună aceea stare a omenirii, în care răul e reținut măcar și de către granițe externe, materiale, decât aceea stare, unde răul nu e stânjenit de nimic. Iată de ce Samuil a primit porunca să binecuvinteze, pentru a domni, pe împăratul israeliților și însuși Hristos a obligat pe creștini să plătească dinarul acela, din care se întrețineau legiunile romane! Evanghelia prețuiește statul nu

ca pe o parte posibilă a împărăției lui Dumnezeu, ci ca pe o treaptă, care trebuie să ducă la ea în procesul istoric. Cine voește ca viața omercească să se prefacă vre-odată, măcar și dincolo de limitele pământului, în raiu, acela trebuie să binecuvinteze acea putere, care deși e externă, împiedecă până la un timp lumea de a se transforma în iad. Calea spre împărăția lui Dumnezeu este în felul în care s'a arătat odinioară în visarea lui Iacov: ea este o scară, a cărei înălțime e în cer, iar baza — pe pământ. Acel maximalism mincinos, care din punctul de vedere pretins religios respinge treptele inferioare și intermediare în numele înălțimii — în numele idealului creștin — și neagă calea creștină nu este maximalism creștin, ci rătăcit.

„Recunoașterea valorilor relative și atitudinea pozitivă față de ele nu numai nu contrazice pe acest maximalism al religiei, ci este direct cerută de el. Căci, fiind senzual a tot ce există, Dumnezeu este senzual și a tot ce este relativ, vremelnic. Dacă desăvârșita Arătare a lui Dumnezeu este acel maximum, care alcătuiește sfârșitul real al procesului universal, prin aceasta e justificat întregul proces, și principiul lui imperfect (minimum) și stadiile separate, relative ale procesului. Prin aceasta e justificat și Statul. Creștin trebuie recunoscut nu acel punct de vedere care cere imediată lui vidare și nu acela care se grăbește a-l băga în împărăția lui Dumnezeu, ci acela care împarte cea ce este dumnezeesc și ce este a cezarului, dând cea ce se cuvine și unuia și celuilalt“.

Din acest punct de vedere merită a fi condamnată nu numai simfonia antietatistă anarhică în serzul propriu al cuvântului, dar și atitudinea indiferentă față de stat. Din moment ce statul e recunoscut din punct de vedere creștin, ca o valoare pozitivă deși relativă, tot creștinul a dator să se lupte pentru el. Cu cât sunt mai puternice și mai insistente încercările de a-l transforma în împărăția „fiarei care ese din bezna“, cu atât mai mult noi creștinii trebuie să năzuim a reține statul în mâinile noastre, a-l face instrument docil în lupta împotriva principiului animalic în lume.

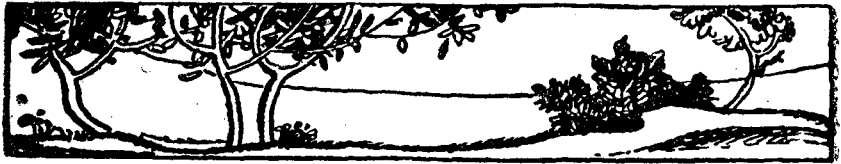
În acest fel înțelegeau problema statului și valoarea lui cei mari sfinți. Ce a făcut Sf. Serghie, când Rusia gemea sub dominațiunea tatară. A recunoscut el oare slăbiciunea și cu atât mai mult prăbușirea Statului Creștin drept un bine? Prescria el oare ca jugul violatorilor să fie purtat cu răbdare și să se bucure lumea de el, ca de un prevestitor a venirii grăbnice a lui Hristos? Nu, el a binecuvântat pe conducătorul oștirii rusești împotriva tătarilor; el se adresa lui Dimitrie Donscoi cu îndemnul: *du-te vitejește împotriva bezbojnicilor și vei învinge!* Aceste cuvinte sunt instructive pentru acei ce vor să fie mai creștini decât sfântul Serghie. Acest sihostru, dedicându-și viața eroismului rugăciunii, s'a ridicat cu toată sfința sa *deasupra lumii*: și totuși, el nu percepea ordinea lumească drept ceva vanitos, ne meritând atenție. El însuși s'a luptat pentru lume, solicitând pentru ea în rugăciunile sale. Iar pe cei ce aflau în lume și incapabili pentru avântul rugăciunii atât de puternic el îi chema la eroismul mai mic, dar totuși superb și însuflețit, al luptei. Se vede din aceasta, că autentică însu-

lefire religioasă naște dispozițiuni active și nu pasive. Ea chiamă pe oameni nu spre concesiuni întrecând puterea răului, ci îi umple de înviorare și energie pentru a lupta cu el.

Creștinismul prețuește mult renunțarea la lume și plecarea din ea; dar aceasta plecare a sfinților și a cuvioșilor, recunoscută cu unul din cele mai înalte eroisme omenești, de renunțare la bunurile pământești, renunțare la deliciale egoiste și la foloasele lumii, nu este însă de loc un refuz de a lupta cu răul care domnește în lume: din potrivă, eroismul sihastric reprezintă una din cele mai mari manifestări ale acestei lupte. De aceic, între Sihastrul care cu rugăciunea sa alungă demonii din lume, și ostașul lui Hristos, care se luptă pentru lume, nu existe antagonism, ci o integrală înțelegere lăuntrică. De acela și statul creștin își găsește în Biserică nu condamnarea ci punctul de reazăm, izvorul forței și a tăriei sale. În deosebire la noi în Rusia edificiul laic în toate veacurile existenței sale istorice a fost indistructibil și puternic numai în măsura în care el era adăpostit de casa, ne făcute de mâini, a lui Dumnezeu. Orice slăbire a legăturii religioase inevitabil trăgea după sine și decrepitudinea lui. Iar dezastrul acesta, pe care noi îl trăim acum, reprezintă după cum am arătat, urmarea neîndoioasă și evidentă a bezbojniciei practice în care am căzut.

Tradus din rusește de G. M. IVANOV

Principele EUGENIU TRUBETCOI



Lacrimile fericirii

I.

Nu îndrăznea să se uite la trecătorii pe cari îl întâlnea. Cu capul plecat în pământ, trecea repede pe lângă pereții caselor, strângând cu putere în mâna stângă un vas de alabastru. Când întâlnea vre-o femeie, își închidea ochii și îl ținea așa închis, câteva clipe. Dar, urmărea tactul pașilor ei, ce se depărtau cu luțea. Știa că femeia o ocolește.

— Are dreptate, — își zicea. — Eu sunt cea din urmă între femeii...

Tinerele fecloare își deschideau ochii mari, tresărind, și o luau la fugă când o zăreau.

— Fugiți, fugiți, — murmură atunci, oftând și strângând cu și mai mare putere vasul din mâna stângă. Dar... nu de mine, ci de faptele mele!

Numai când ajungea în dreptul vre-unei fetițe ce se juca în țărâna din mijlocul stradei, se oprea și îi arunca o privire fugară. Ar fi mângălat-o. I-ar fi sărutat ochișorii, a fi strâns-o cu patimă la pieptul ei, dar se teimea, nu cumva să se ivească de undeva vre-un om și să-i strige:

— Cum îndrăznești, femeie destrăbălată, să te atingi de acel îngerăș?

— Ar avea dreptate, — își zicea iarăși. Apoi, zimbea fetiței, îi făcea un semn cu mâna și își urma drumul, șoptindu-și:

— Scumpă fetiță! Oare, furtunoasele valuri ale vieții n'o să te împingă pe drumul bătătorit de mine? O, Doamne, fie-ți milă de ea...

La un colț de stradă o opri un bărbat tânăr, de vârsta ei.

— Unde te duci Miriam?

— Mă duc la Simon, — îi răspunse, fără să-l privească.

Omul zimbi. Știa că nu acesta îi este cel dintâi drum la casa lui Simon, bogatul fariseu dela marginea orașului. Dar de altădată mergea numai în nopțile fără lună. Ce a ajuns-o să se ducă ziua mare în casa acestui bogat văduv? O să-i strice bunul renume de care se bucura în fața poporului de rând, care îl socotește ca pe un om sfânt și drept...

— Și ce cauți la Simon în vremea aceasta? — o întrebă din nou tânărul bărbat.

— Ce să caut? Să beau din isvorul vieții... Să beau și să nu mai însătoșez nici-odată...

— Nu te duce, — făcu omul, tresărind. Nu te duce. E acolo profetul. O să te ocărăscă. Profetii nu știu de glumă...

— Și totuși mă duc, — grai Miriam, dăpă câteva clipe de ezitare, strângând din nou vasul de alabastu. Apoi, se despărți de tânăr, cu o privire de-o clipă.

— Ce o hi frumoși, șopti acesta, după depărtarea ei. Ard și-acum, ca în totdeauna, și totuși, pare-că Miriam nu mai e cea veche. Și-a pierdut, poate, mințile..

— Să fie adevărat? — murmură Miriam, simțind că i-se moale picioarele. Profetul o să mă alunge?... Are dreptate... Eu nu sunt vrednică să stau în fața lui... Sunt o femeie păcătoasă. Sunt cea din urmă între femei... Ah, fericirea mea a murit în ceasul când cel dintâi bărbat m'a strâns în brațe! Mai învie oare fericirea?

Șiroae de lacrimi îi năvăliră cu putere în ochi. Își mușca buzele, își apăsa sinul. Ii venea să strige, să-și smulgă părul, să-și sfărtece hainele. Soarele mai era ca de-o săgeată de culcușul său, ea îl privea printre lacrimi și ofta:

— Așa a apus și soarele vieții mele...

— Și totuși mă duc, — izbucni în sfârșit, tremurând în toate membrele. De-o fi să mă alunge, mă arunc în lac... Valurile lui vor acoperi pe cea ucisă de ale vieții valuri...

Se liniști și își urmă drumul. Mai erau vre-o sută de pași până la casa lui Simon. Pe profet o să-l găsească la masă. Ce-o să-i spună? Știe ea? O să-i vadă numai, să tremure de fericire... și-apoi?

Il mai văzuse, de multe ori, de departe. Acum trei zile ajunsese la trei pași de el. Nu s'a dus de voie bună, ci constrânsă de alții. Câțiva bărbați au prins'o în brațele unui tânăr căsătorit abea de câteva luni, i-au legat mâinile și au dus'o înaintea profetului. Știa ce-o aștepta. Legea lui Moise spune lămurit, că femeile desfrânate trebuie ucise cu pietri.

— Dați-mi pace, — striga plângând și mușcându-și buzele. Am fost eu și în brațele voastre, ce mai vreți? Nu sunteți și voi tot așa de păcătoși, ca și mine?

Ei o împingeau fără milă. Profetul o primi cu mâinile încruciate pe piept. Aruncă o scurtă privire părășilor, o privire de-o clipă ori două. Apoi, își aținti ochi asupra ei.

Pe ea au m'ail privit-o prelung și alți bărbați. Cine știe numărul lor? I-au aruncat priviri înfocate, patimașe, i-au admirat părul, ochii, sânii. Dar privirile lor nu erau adânci, ca ale profetului. Cu ochii lui divini el contempla adâncimea sufletului ei... Ah, ochii acela, au omorât de-odată toate patimile trupului ei, și totuși, se simțea cuprinsă de flori ne mai simțiți până atunci.

— Să mă ucidă cu pietri, — murmură în gândul ei. La ce să mai trăiesc în această lume?

Dar el, se*plecă la pământ și scrise în nisip câteva slove. Apoi, ridicându-se de-odată, grai părășilor:

— Este între voi vre-unul, care să fie mai puțin păcătos decât femeia aceasta? Să arunce el, cel dintâi, cu piatră în ea...

Și toți se depărtară. Ea rămăsese singură cu profetul.

— Femeie, — îi zise el cu glas dulos și blând, — cine te măș părește ?

— Nime, Doamne, — îi răspunse ea, plângând cu hohot.

— Nici eu nu te osândesc. Du-te, și nu mai păcătuï...

De-atunci, n'a mai păcătuït... Nu și-a mai vopsit obrajiï, buzele... Nu și-a mai împodobit părul cu flori. S'a rugat numai, ziua, noaptea, El cunoaște inimia omului, o să știe desigur, că ea n'a mai păcătuït... El știe, desigur, că niciodată ea nu va mai păcătuï. Niciodată ea n'o să se mai scalde în murdăria păcatului...

Simți că i-se înțesc bătăile inimei. Era la poarta lui Simon.

Trecu pe lângă un grup de farisei ce discutau cu aprindere în fața porții. Profetul îi muștrase în ziua aceea cu neobișnută asprime. Când văzură pe Miriam, își aruncară priviri plezișe.

— Vedeți, — zise unul din ei, — Miriam se duce la profetul. Nu e mirare. Acest profet, — toată lumea știe, mânâncă și bea cu vameși și păcătoși! Strașnic profet! Eu l-am văzut de multe-ori stând de vorbă cu femei păcătoase...

Ea, nu-i auzia. Fără să le arunce măcar o privire, întră pe poartă.

I.

Ne-așteptata ei apariție încremenii pe toți cei din casă. Dacă Miriam s'ar fi ultat în ochii celor câțiva farisei, invitați și ei la masa lui Simon, ar fi citit în ei întrebarea:

— Cine te-a adus aici, femeie destrăbălată ?

Simon se pregătea să o dea afară. Dar, fu reținut de-o privire a profetului.

Cu ochii pe jumătate închiși, ca împinsă de-o putere ne-văzută, Miriam înainta spre profet. Căzu la picioarele lui. Ar fi vrut să vorbească, să-și deschidă inima. Dsr, i-se opriră vorbele în gât.

Cu capul plecat spre pământ, văzu picioarele profetului. Aceste picioare sfinte, cari au străbătut mulțime de sate și orașe, ducând solia mântuirii, erau pline de praf. Simon, îngâmfatul fariseu, călcase regulele bunei-cuviințe față de profetul poporului. Nu i-a dat apă să-și spele picioarele, nici unt de lemn să-și ungă părul, nici sărutare.

— O, Doamne, Doamne, — isbucni, umflându-și pieptul. Iar în ochii ei năvăli un adevărat potop de lacrimi.

Și lacrimile curgeau șiroale, ca dintr'un isvor nesecat, pe picioarele profetului.

— O, Doamne, — gândi Miriam. — Mi-ai înmulțit lacrimile, ca să spăl cu ele cele mai sfinte picioare!

În câteva clipe picioarele profetului erau ca scăldate într'un vas cu apă.

Miriam, își roti ochii prin casă, căutând o ștergătoare. Dar nici nu și-a mișcat bine capul, când, de-odată, bogatul ei păr se desfăcu și se lăsă pe umeri, ca o comoară de fire aurii.

Îi prinse cu amândouă mâinile, se aplecă din nou la picioarele profetului, și le șterse. Apoi, le sărută de ne-numărate ori și le unse-

cu mir din vasul de albastru. În beția fericirii ei, nici nu mai știa ce face.

Profetul o privea zâmbind. Simon și oaspeții săi erau ca înlemniți. Numai ochii lor aruncau spre Miriam raze veninoase.

— De-ar fi acesta un profet, gândia Simon, — ar ști ce fel de femeie este aceea ce se atinge de el. Ar ști că e o femeie păcătoasă...

Profetul îi aruncă și lui o privire și îi citi gândul.

— Simone, vreau să-ți spun un cuvânt!

— Spune, învățătorule, — grăi Simon, înțelegând că gândul său n'a rămas ascuns înaintea profetului.

Și în vreme ce Miriam îi mângăia picioarele spălate și unse cu mir, profetul povesti:

— A fost odată un cămătar, care avea doi datornici. Unul îi datora cinci sute de dinari, iar celalalt cincizeci. Și ne-având ei de unde să plătească, i-a iertat pe amândoi... Spune-mi, care dintre acești doi va iubi mai mult pe cămătar?

Simon îi răspunse fără șovăială:

— Socotesc, învățătorule, că acela, cărula i-a iertat mai mult...

— Drept ai răspuns. Vezi tu pe această femeie?

— O văd, — grăi Simon, aruncând femeii o căutătură încruntată.

— O vezi? Ei bine. Eu am intrat în casa ta, iar tu nu mi-ai dat apă să-mi spăl picioarele. Ea însă, mi-a udat picioarele cu lacrimi și mi le-a șters cu părul capului ei... Sărutare nu mi-ai dat, cum e obiceiul când primești pe un invitat în casă, iar ea, din clipa când a venit, n'a încetat a-mi săruta picioarele. Cu unt de lemn cupul meu n'ai uns, după obiceiul, iar ea mi-a uns picioarele cu mir... Pentru aceea grăiesc ție, iartă-se păcatele ei cele multe... Vezi, a plătit prețul lor...

Simon, mișcat, își plecă ochii la pământ. Dar profetul se prefăcea că nu-l vede. Privirile lui se îndreptară blând spre Miriam, care se ridicase și sta dreaptă în fața tuturor, cu ochi strălucitori de bucurie.

* — Iartă-ți-se ție păcatele tale!

Pe fețele fariseilor se iviră crețe ușoare.

— Cine este acesta, — gândeau ei, — că iartă păcatele oamenilor?

Dar profetul nu-și mai bătea capul cu gândurile lor. Mai aruncând femeii o dumnezeiască, blândă privire, îi zise:

— Credința ta te-a mântuit, mergi în pace!

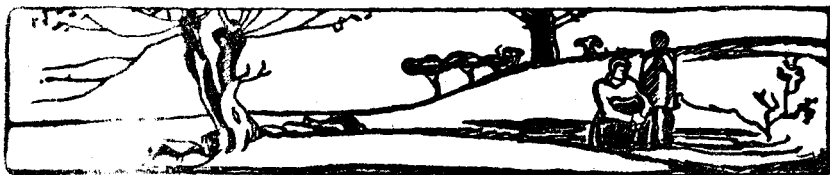
* * *

Vasul de albastru îl uitase în casa lui Simon. Dar nu-și mai bădea capul cu el. Ducea în sânul ei fericirea.

Pe stradă, mergea cu fruntea ridicată. Trecătorii vedeau razele lunii pline reflectate în doi stropi de lacrimi, picurați pe cearcănele ochilor ei.

Erau laertimile fericirii...

SEPTIMIU POPA



Un bilanț al politicei externe a României

La începutul lunii Aprilie 1926 — câteva zile după chemarea guvernului generalului Al. Averescu la cămașă — d. I. Mitlineu, ministrul de externe al României, convoca la palatul Sturdza pe corespondenții presei străine din București și pe reprezentanții ziarelor românești, pentru a le face declarațiunile de rigoare în privința directivelor pe cari noul guvern înțelegea să le dea politicei externe a țării românești,

Cum, de altfel, era de prevăzut, noul ministru de externe al țării românești, se grăbi a declara ziaristilor convocați la ministerul de externe, că, în politica externă a României, pot exista metode diferite pentru a'i realiza maximul de satisfacțiuni; dar în nici un caz, aceste metode nu ar putea influia asupra directivelor generale ale politicei noastre externe, care trebuie să urmărească — cu tenacitate și continue eforturi — aceiași țintă. Cu alte cuvinte, d. I. Mitlineu, înțelegea să adopteze în inventariatul politicei noastre externe — cu umbrele și luminile ei — activitatea desfășurată în această direcție timp de patru ani de predecesorul său d. I. G. Duca, pentru a putea — astfel — să înoade firul, deșirat, al politicei noastre externe, cu capătul început și tors de răposatul Tache Ionescu, sub primul guvern al generalului Averescu.

În concepțiunea marelui om de stat care a fost Tache Ionescu, politica externă a României se spijinea pe două chei de boltă: Marea Antantă și Mica Antanta, — al cărei animator a fost. Concepțiunea sa politică avea două țeluri: respectul tratatelor încheiate și menținerea păcii câștigate cu sacrificii atât de grele, cum au fost sacrificiile noastre și acele ale aliaților noștri, mari și mici. Sacrificii comune cari ne impuneau, și pentru viitor, solidaritatea până la capăt.

Noul titular, în guvernul Averescu, al ministerului de externe, a cristalizat deci, politica externă a României în câteva formule lapidare, pe cari, judecându-le astăzi, după nouă luni de rodnică activitate, putem constata că le-a urmat cu fidelitate; ba ceva mai mult, le-a desăvârșit, prin calitățile de diplomat avizat și perseverent pe cari, toți cari îl cunoscuseră pe d. I. Mitlineu știau că le posedă.

Reprezentanților presei, noul ministru de externe al României, le declară că înțelege:

1. să vegheze la păstrarea statu-quo-ului în Europa centrală prin menținerea neștirbită a literei tratatelor de pace;

2. să întrețină și să perfecționeze relațiunile de cordială și loială înțelegere politică și economică cu toți vecinii României — prieteni, aliați și foști inamici;

3. să strângă cât mai tare legăturile de sinceră prietenie și de înstită încredere cu marii noștri aliați, — și în sfârșit:

4. să stabilească sau să restabilească relațiuni politice, economice și financiare — bazate pe respectul și nevoile reciproce — cu toate statele Europei.

Comentând, la timpul lor, declarațiunile acestea ale dlui I. Miti-lineu, noi spuneam că în ceea ce privește punctul prim, al păstrării statutui-quo în Europa centrală, „el se bazează evident, în primul rând, pe dorința unanimă a tuturor statelor de a evita tot ce ar putea reaprinde incendiul a cărui cenușe este încă caldă; iar în al doilea rând, pe existența Micei Antante, acest admirabil instrument de pece și de siguranță a cărui necesitate și utilitate în centrul Europei, s'a dovedit cu atâta strălucire în ultimii ani și care este privită cu cea mai mare încredere de Societatea Națiunilor, ale cărei directive și inițiative le-a secondat, mai cu seamă în vremea din urmă, cu atât folos.“

Considerând activitatea desfășurată de ministerul nostru de extene, în cele nouă luni de guvernare a cabinetului generalului Averescu, — și, mai ales, înregistrând punctele însemnate câștigate de țara noastră — atât în cercul mai îngust al micei antante, al cărei reprezentant la S. N. este România, cât și față de același S. N. față de care prestigiul și autoritatea noastră merge crescând, pe zi ce trece, grație destoiniciei reprezentanților noștri — d. N. Titulescu, ministrul României la Londra, care a fost ales, cu unanimitate, președinte al Comisiunii financiare al S. N.; și d. Petrescu-Comnen ministrul nostru la Berna, — ne putem da seama de imensul progres pe care l'a făcut ideia unei Românie chezașă a siguranței și a păcei — atât în Europa centrală, cât și în Balcani — în ochii lumii civilizate.

Politica noastră externă nu s'a depărtat o clipă de același cum-pătată și cuminte linia de conduită, nici chiar atunci când vecini de ai noștri, abătându-se dela principiile unei loiale vecinătăți, au îngă-duit — ca în Ungaria — falsificera de valută străine; sau — ca în Bulgaria — atentate și atacuri la frontierele noastre, cari, tulburându-ne liniștea și siguranța, ne atingeau chiar, până la un punct, prestigiul nostru național. În ambele aceste chestiuni, atitudinea noastră demnă, conștientă de prestigiul și de forța pe care o reprezentăm, a sfârșit prin a ne da câștig de cauză.

În ceea ce privește „strângerea și perfecționarea relațiunilor de cordială și loială înțelegere politică și economică cu toți vecinii noștri“, — vom cita, ca rezultat al activității ministeriatului alui I. Miti-lineu, — reînnoirea tratatelor de alianță cu Cehoslovacia, Jugoslavia și Polonia, cari au cimentat și pe mai departe baza pacifică în Europa centrală

alcătuită de Mica Antantă; — și în al doilea rând, reluarea negocierilor pentru înlăturarea litigiilor rămase nesoluționate de tratatele de pace respective întru noi și Ungaria și Bulgaria. Conferințele aproape lunare cari au loc între reprezentanții guvernului nostru și cei ai Ungariei și Bulgariei, tind și activează la soluționarea tuturor dificultăților prezente încă.

Cât privește legăturile noastre ca marii noștri aliați, două evenimente vorbesc cu suficientă elocvență: semnarea tratatelor de amicitie cu Franța și Italia. Este inutil să mai insistăm asupra faptului cunoscut de toată lumea, că numai datorită greșelilor trecutei guvernări liberale, relațiunile României cu Franța și în special, cu Italia, ajunseră — din cordiale și strâns prietenești cum erau — aproape reci, întinse.

O primă grijă a guvernului Averescu, a fost reînnoirea tratatelor pentru reluarea banelor, frățeștilor relațiuni din trecut cu aliații noștri, ceea ce a avut de rezultat — pe de o parte — încheierea, fără nici o dificultate, a tratatului de alianță franco-român, pe care greșelile despre care am vorbit mai sus îl făcuseră foarte dubios; iar, pe de altă parte — datorită voiagiului primului ministru în Italia, unde a fost primit de către rege și primul său ministru Mussolini, cu simpatia, încrederea și onorurile cari se dau numai prietenilor încercați, — încheierea tratatului de amicitie italo-român. Prietenia pe care Italia ne-a arătat-o, dela venirea la cârma țării a guvernului generalului Averescu, nu s'a desminșit nici o clipă, — începând cu împrumutul pe care ni l'acordat chiar dela început, când cu vizita pe care a făcut-o în Italia d. Mihail Manuilescu, subsecretarul de stat dela finanțe; continuând cu primirea pe care a făcut-o primului nostru ministru și sfârșind cu cinstea care ne-a făcut-o, întorcând această curtoazie și trimetând să solicite vizita suveranului nostru în Italia, — prin tânărul duce de Spoleta, nepotul suveranului italian, care a fost, împreună cu marele nostru prieten mareșalul Badoglio, oaspetele României.

Recimentarea fraternității romano-italiene, rele cărei interese concordă și se complectează, va duce — potrivit încheierilor tratatului de amicitie italo-român — la stabilirea unor relațiunei economice, comerciale și financiare, concretă și profitabile pentru unul și celalalt stat.

Iată dar, în linii largi, lipsite de orice precizare, etapele concrete ale politicii externe ale guvernului actual, care a căutat ca să-și imprime și pe acest teren, programul său de afirmare și de consolidare a țării noastre.

Firește că nu poate fi vorba de un bilanș, de oarece scurta activitate de până acuma a guvernului generalului Averescu, nu a făcut — putem spune — altceva decât a marca liniile generale ale unei politici ale cărei pozitive rezultate, se pot întrevedea — poate — de pe acuma, — dar nu vor fi cunoscute și nu vor putea putea fi apreciate decât atunci când își vor fi dat toată măsura și puterea întinderii lor.

Dar despre aceasta, vom vorbi mai târziu; mult mai târziu.

J. PALEOLOGU



Bărăganul

*Cât prinde ochiul, lanuri și iar lanuri!..
Și unduri de spice — val de mare,
Și freamăt ce pornește din adâncuri,
Și ochiul pierde-a șesului cărare. —*

*Și râde Bărăganul dimineața,
Când soarele s'arată la zenit
Iar de lumina dimineții ochiul
Se rătăcește 'n larg, în infinit...*

*Ca val de ape la amiază se 'ntinde,
Fata Morgana ce ochiu 'ncet înșeală,
Iluzia câmpiei fără țărături
Invăluită 'n somn și toropeală.*

*Cum la amiază câmpul ațipește,
La clăi secerătorii hodinesc,
Iar lalomița leneș se 'ncovoae,
Și ierburile ploaia o cerșesc.*

*Pe un drumeag, pe 'ntinderea pustie,
Alunecă un car cu boi agale,*

*Și de căldură omul ațipește
Iar boii nu 'ntâlnesc nici deal, nici vale.*

*Cât prinde ochiul, lanuri și iar lanuri!..
Și Bărăganul arde 'n asfințit,
Și 'n para asfințitului de vară
E un ocean, ce 'n aur s'a topit.*

MARIN DRAGNEA





Spre Basarabia

Note și reflexii

Nu știu cum, dar hotărîrea de a porni în Basarabia, aducea involuntar în mine, tot corul de proteste și țipete al presei noastre. Aveam impresia că pornesc într-o provincie unde peripețiile te pândesc de pe fiecare creangă și primejdia plutește în aer ca praful de pușcă.

Filmam în mintea mea toate reportajille ample și pline de lacrimi ale presei hiperseusibile, din Sărindar. Titlurile și subtitlurile incendiare se îmbulzeau vertiginos în memoria mea.

Găseam în această neclintită hotărîre a dlui ministru de interne, un act de curaj și o însemnată doză de risc personal.

Acolo... „unde grănicerii și jandarmii noștrii se găsesc într-o permanentă luptă, unde agenții forței nesocotesc cele mai elementare principii de justiție, ude teroar a domnește sângeros, strivind sub călcâiul ei brutal orice rest de conștiință umană“, găseau că, în afară de pericolul personal, un legitim sentiment de jenă morală ne va bara calea, abătându-ne din fața acestui adevăr muștrător.

Era în mine un colț de conștiință publică, un contur de opinie cetățenească, care confruntată cu faptele, eram sigur că mă va roși până în albul ochilor.

Această stare sufletească o încercam eu, care nu mai văzusem Basarabia și cred că vor încerca-o toți cei ca i asistă dela distanță, la procesul de pătrundere sufletească, toți acei cari corespund cu provincia de peste Prut, prin zările minoritare din Sărindar, sau își ciulesc urechile la svonurile subversive ale negustorilor de senzații. Victimile acestui complot de denigrare am fost și suntem toți. Presa cu sprâncene roșii are un rol covârșitor de important în această formare de opinie.

Trepădușii sprinteni și vorbitori, cu condeele veșnic muiate în călimara cu inexactități, furnizează cu o abundență specifică, tot felul de întâmplări și ciudățenii. Trec sub tăcere moartea unui grănicer, în fața Răsăritului tulbure și dau o importanță rechizitorială expulzării dsoarei Arbore. În timp ce sub ochii lor se ridică un mușuroi proaspăt

de pământ și o cruce simplă de lemn, însemnând bariera veșnică între două neamuri deosebite, ei lansează sgomotos în cele patru vânturi, reportajii uluitoare despre Rusia-Felix și protestează congestionați de după pseudonime, în contra măsurilor de siguranță a statului.

Cu toate că noi, generația dela „Țara Noastră“ trăim într'un clar crez național, subț privirea atentă a dlui Octavian Goga, totuși o undă de bănuială, mărturisesc sincer, îmi șerpula în suflet, pe măsură ce ne apropiam de Basarabia.

Nu m'ar fi surprins deloc, după lectura cotidiană a ziarelor deochiate, să aud un huruit de cutremur subț picioarele mele sau un proiectil care se sparge în apropierea noastră.

Câtă liniște și câtă patriarhalitate însă nu m'a muștrat pentru aceste nepermise bănueli.

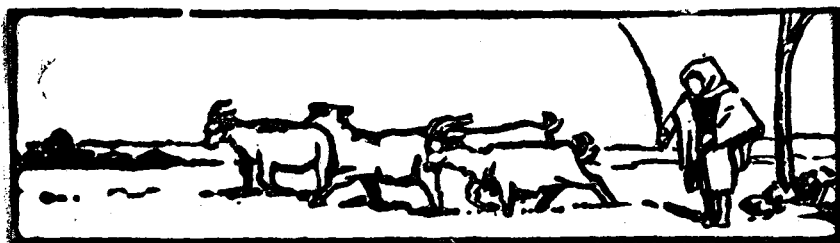
Un cer de toamnă blajin, cu funigei rătăciți și miros de roadă în aer, ne-a întâmpinat pe mal la Chilia-Nouă.

Un preot bătrân, vădit emoționat, ne-a întâmpinat cu câteva cuvinte. Aveam impresia că intru într'o ogradă plină de amintiri, unde ochil se recunosc și se scurmă, cătând în adâncimile lor înțelesul câtorva ani de despărțire. Par'că veneam dela școală, acasă, în sat la mine. Aceiași țărani închiși și gânditori, aceiași vorbă domoală și cuminte, același respect și cumpăt, caracteristic poporului nostru.

Dl ministru Octavian Goga cu Sergiu Niță și Mihail Sadoveanu s'au amestecat cu ei, vorbind cu fiecare. Au ascultat păsurile lor, nevoile, pentru care țărani găseau mai puțină revoltă și-o mai exactă explicație, decât interpreții cu ochelari de bagă dela București. Atunci am înțeles pe deplin rolul murdar și ofensător pe care-l joacă această presă.

În timp ce ascultam năucit, vorba liniștită, așhaică, luată par'că dintr'o cronică veche, sau de pe platra unei pisanii de mânăstire, înțelegem și mai bine eroarea în care am trăit. Otrăvit metodic în fiecare zi, cum sunt atâtea mii de cititori naivi, creștea în mine bănuiala, cum crește un mărăcine. Noroc însă, că mi-au văzut ochii. Și în timp ce oamenii se adunau tot mai mult, roată, pe lângă noi și un moldovan mai bătrân ne povestea de vremea când s'a deslăpuit Basarabia de trupul țării românești, eu mă gândeam și mai mult la cui-barul insalubru și primejdios din Sărindar.

D. CIUREZU



Filo sau anti?

— In jurul unei discuții zadarnice —

S'a pornit deunăzi o discuție în presa din Cluj, o discuție care putea să devină instructivă și interesantă pentru toată lumea, dacă atmosfera viciată și politicianistă dela noi, ar fi îngăduit să se mențină civilizată și pe teren principial.

Chestiunea ce s'a pus pe tapet este atitudinea scriitorului față de un popor sau altul și dacă una sau mai multe citațiuni culese în mod tendențios din opera lui, ne îndreptătesc sau nu, să rostim sentințe definitive, când îi cântărim adevăratele sentimente.

Gheorghe Coșbuc — spuneam noi — a scris numeroase porzii și balade cu subiectul din luptele contra turcilor, cu tendințe destul de evidente în favoarea românilor. Cu toate acestea, ce-am zice, dacă lexiconul Mayer, de pildă, ar începe astfel caracterizarea poetului român: „Cunoscutul poet turco-fob“...?

Sau, ce-am zice dacă cineva ar scrie: „maghiaro-fobul Caragiale“, bazându-se pe admirabila schiță „Meteahnă“ din volumul „Schițe nouă“?

Discuția pornind dela cazul unui scriitor ungar, în articolul de față ne vom margini la pilde exclusiv ungurești. Pentru teza ce voim să o susținem, ni se pare deosebit de grăitoare pilda renumitului poet ungar Andrei Ady, mort acum 8 ani și cunoscut ca cel mai reprezentativ filo-român al literaturii maghiare.

Născut în comuna românească Menținți, județul Sălaj, poetul Ady a avut prilejul să cunoască și să 'ndrăgească poporul român.

Intr'o vreme, când sovinișmul maghiar băntuia cu neîmpăcată furie, poetul Ady a dat nenumărate dovezi de prietenie față de neamul nostru, îndemnând fățiș la înfățișare româno-maghiară.

Intr'o poezie, el spune:

*Tisa și Ottul au același glas
Glas de moarte, glas din morminte.
Suferința maghiară, română, slavă
Sunt înrudite de mil de anii*

Moghari, și voi, nemaghari!
Pentru ce nu suntem frați —
Și nu ne întâlnim, năvalnic,
Pe baricadele gândirii?

Când dl Octavian Goga a intrat în temnița din Seghedin pentru a-și ispăși... păcatele românești, Andrei Ady a scris următoarele în ziarul „Világ”:

„*Robia lui Octavian Goga*. Când ospitalitatea ungurească oficială îl trata pe Octavian Goga, marele poet al Românilor, în temnița din Seghedin, i-am trimis salutul meu. Fratelui, salut de frate, dragoste, nobilului luptător. În cazul acesta are importanță împrejurarea că salutul l-am trimis dintr'un sanatoriu, unde profesorul Sarbo și zeșii medici ai sanatoriului m'au pus frumușel în picioare. Acum după atâtea și atâtea săptămâni, cu toată sănătatea mea, totuși mă întorc timid și trist în lume și-l invidiez cu o invidie urâtă pe Goga. Trebuie să fie o lege în faptul că, atunci când Goga a intrat cu triumf divin în temnița lui, eu m'am prăvălit neputincios și sdrobot în sanatoriu. Și eu, deși am cunoscut închisoarea Seghedinului numai din vremea apucerilor de filifizon a tinereții mele, pe Dumnezeuul meu! — am voit altceva. Adevărat, am avut puțin oare-care parte de temniță, pentru vitejii pe hârtie, pentru probe de îndrăzneală și chiar pentru pasiunea dragostei de popor, — dar soarta mea ungurească mult m'a batjocorit de atunci. Vai, nu mă mai poate înverșuna, nici chiar tâmpi, nimic din maghiarismul rostului meu de poet, și de aceea îmi par m'e însumi gol și necinstit, pe când goală și necinstită a fost arena ungurească, care în loc să întărească, a degradat în scârbă însuflețirea mea. Robia lui Octavian Goga e o viață și o libertate de invidiat, pe când soarta mea ungurească e tristeță, moarte și plictiseală. Acum, învăț din nou să umbliu și să revin pe câmpul de luptă al celei mai sterpe societăți, căutându-mi postul meu de silă, ca și când m'ar duce într'un spital de clumați”.

* * *

Dar „filo-românul” Ady a scris și altfel. În nuvela „Fecioara re-născută” apărută în „Világ” el se face interpretul unor nobili unguri-saraciți, susținând că:

„Cu valahul nu poți avea decât legături de afaceri. Dar chef, prietenie și căsătorie cu valahul este o imposibilitate. Iar *dragostea* cu el, se admite numai dacă se pune la cale o păcăleală, în favoarea unгурului”.

În articolul „*Și dacă ne iau Ardealul?*” apărut în 1914 în revista „Huszadik Század”, scrie:

„Cel care mă cunosc știu că am renunțat de mult la stupidul șovinism. Iar naționalismul meu este o desperată tocmeală între soarta mea și ceiace-i deasupra multor internaționalisme. Spun adesea fraților, prietenilor și iubiților mei români și le repet aproape plictisit vechea mea glumă serioasă: Sunt gata să vă dau Ardealul, — dacă vreți până

la Arad și până la Sighet, — pe de-asupra, chiar căsuță mea. Dar nu va fi oare aceasta cucerire aducătoare de moarte pentru România pe care o iubesc și îi doresc, de mult, cel mai strălucit viitor“?

În același ordine de idei, ocupându-se, de „*Sperietoarea valahă*“, Ady a scris în revista „Nyugat“, precum urmează:

„Sperietoarea valahă e suportabilă și vom ști să o răpunem. Nu pot dori ceva mai rău României, decât Ardealul. Este destul să amitesc Clujul, Brașovul și Târgul-Mureș. Piere valahul ajuns în aceste culturi de cultură... Însă nu va ajunge. Căci noi păstrăm și vom păstra Ardealul. Sperietoarea valahă nu e sperietoare și îmi vine în mîntea un avocat valah, care mi-a spus: Ferească-mă Dumnezeu să trebuiască să mă duc la București la petrectare, în loc de Budapesta“ (1915).

În același an:

„Ardeal, minunat Ardeal, calc iarăși pe pământul tău sfânt. Ardealule, tu ești Ungaria și dacă acest glob pământesc mai are încă nevoie de Ungaria, tu vei rămâne al nostru“. (12 Iulie).

* * *

În „*Scrisoare amicului Teutsch*“: apărută în „Nyugat“, Ady scrie: „Aflu ca străvechiul Brașov e silit să tolereze și nume românesc, celace doare mândriei dumnilate de sas. Ai luptat la Cluj cu o îndârjire adevărat unguerească contra cuceririlor de teren românești.

Nu te teme, dragă prietene.

De dv. sașii are grijă o altă țară și nu veți cunoaște necazul nici când întreg globul pământului va fi acoperit cu rane.

Am vorbit odată cu un poet român care mi-a spus: „Admițând chiar că cele 10 milioane de unguri ale statisticei maghiare ar fi adevărate, — în momentul când n'ar mai exista un interes sau forță să te declari ungur, nu rămân aici nici 6 milioane de unguri“. Am priceput îndată că prietenul meu român are dreptate și deoarece romanticismul național și-a cântat în Balcani cântecul lui de lebedă, am mai priceput că va fi ce este și ceia ce va urma...

Care este speranța noastră, dacă mâine va veni ceasul răfuielii?

Mă gândesc, ce frumos ar fi dacă maghiarimea nu va primi ciuntirea ei pe care — de alfel — o merită, din pricina conducătorilor, ci s'ar transforma în evreime și, dornică de a renaște, ar umplea întreg pământul. Sau, ca grecii ar ști să fie acasă dela Asia mică, până la cele mai îndepărtate țărmuri nord-americane. Sau, ar întemela dinastia în toate metropolele din lume, ca armenii.

Dar, d-ta iubite Teutsch, fiil liniștit pe pământul apărat de inima și cu spada Germaniei, și amenințat zadarnic de România.

Ce dureros este că noi ungurii n'avem pe nimeni! Dar, în cel mai rău caz, vom fi răsplătiți cu susprema răsplată: Moartea, care este totdeauna mărăreață“.

Este caracteristică și poezia „*Doarme maghiarul*„:

*Azi doarme ungurul în ungur
 Fiecare neam are scopuri
 Numai ungurul calicî
 Spune: „Eu am vrut așa !...“
 E vieață asta? Binecuvîntez
 Și tubesc toate neamurile
 Dacă însă treziți bestia ungurească din mine,
 Lovesc fără milă“.*

* * *

Am putea continua la infinit cu citațiunile din opera lui Andrei Ady, pentru ca cititorul să se convingă dacă poetul ungur e... filo, — sau antiromân.

Noi credem că problema așa pusă, nu poate da nici un rezultat.

A fost filo sau antiromân Ady?

A fost mai întâi de toate, ungur. A mai fost un poet adevărat și un suflet mare din sufletul neamului său, cumulând toate calitățile, defectele, temerile, prejudecățile, aspirațiunile maghiare.

Pe noi românii ne-a combătut, ne-a sprijinit, ne-a mângăiat și ne-a lovit.

Ne-a iubit Ady? Probabil. Dar, — pare-ni-se — ne-a iubit cu... condiții, cerându-ne respectarea integrității țării ungurești. Un lucru cam greu pentru noi.

Este Ady un filo-român? Răspundem cu propriile lui cuvinte semnate, apărute în revista „Nyugat“, în 1913: „*Se știe că sunt un filo-român aproape fanatic...*“ Dar tot noi suntem cei mai grăbiți să adăogăm, că Ady poate fi considerat și ca poet al iredentismului maghiar.

Om și artist în adevăratul înțeles al cuvântului, Ady a fost naționalist, internaționalist, anti și filo român, fără ca aceste însușiri contradictorii să însemne o anarhie în sufletul lui.

— Se presupunem acum că Ady ar trăi și ar veni în Ardeal.

Simpliștii noștri ar fi porniți, poate, să manifesteze ostil împotriva poetului ungur, considerându-l indezirabil și primejdios siguranței statului român.

Alți români, cu mai multă judecată, l'ar primi însă fără nici o ostilitate. Căci, în afară de ungurul înverșunat Ady, mai este și omul Ady. Acest om cu suflet mare, a suferit odinioară, boicot și batjocuri pentru că a îndrăznit să scrie contra împilării ungurești îndreptată împotriva neamului românesc. Firește, filo-românismul lui era încadrat și acomodat sufletului și ideologiei maghiare. Dar poate fi aceasta o vină? Sau, să nu admitem decât „filoromânismul“ renegaților șperțari și bugetivori?

.....
 Cei cari am fost pe fronturi, știm că la Crăciun, Paști și Anul nou, soldații se întâlneau în fața tranșeeilor cu adversarul, pentru a închina un păhar cu vin în clustea păcii.

Eu cred că nu riscăm nimic, dacă, aducându-ne aminte de acest frumos obicei, vom primi omenеște — n'au spus: cu alaiu — pe marii scriitori ai neamurilor adversare, atunci când ei vin la noi în țară cu cuvinte de prietenie pe buze, deși nu-i forțează nimeni să le rostească.

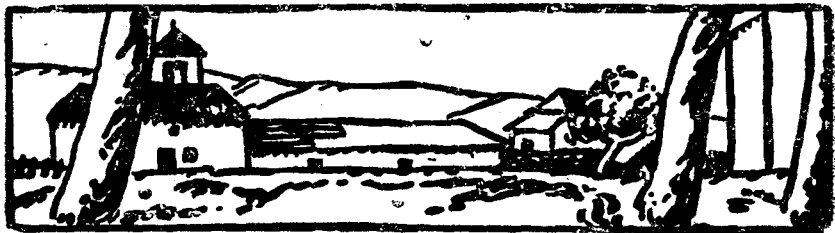
Să nu ne frământăm mintea de-ageaba, dacă-unguri sunt „filo” „anti”-români.

Sunt unguri și atât. Or fi ei dârji și încarnați? Reprezintă cu adevărat sufletul nației lor? Cu atât mai mare va fi succesul nostru dacă vom reuși să câștigăm o părticică din sufletul lor și ne vor părăsi țara incapabili de a ne mai dușmăni.

Și, să nu uităm un lucru: dacă aceste două neamuri ce azi se războiesc fără să se urască, vor ajunge când-va la o apropiere, aceasta nu se va putea înfăptui, decât prin reprezentanți adevărați, neoași și încarnați ai ambelor popoare.

CORNELIU I. CODARCEA





Condițiunile de stabilizare ale leului

Acum că nu mai e aproape nimenia în țara românească părtaș al ideii revalorizării leului de la cursurile actuale de 2—3 centime la 100 centime aur, și ne rămânând prin urmare de cât soluțiunea stabilizării, ne propunem să examinăm în rândurile de mai jos care ar fi modalitatea acestei stabilizări, sau cu alte cuvinte care ar fi mecanismul legării leului hârtie de o cantitate fixă de aur.

Foștii revalorizatori ai leului susțin că n'a venit încă momentul stabilizării leului, fără să indice însă când ar putea veni acel moment, sau cu alte cuvinte fără să precizeze care sunt condițiunile pe care trebuie să le îndeplinească situația economică-financiară a României pentru ca să putem proceda la stabilizarea unității noastre monetare.

Să căutăm să precizăm noi aceste condițiuni, pentru a ne putea da seama dacă a venit ori nu momentul să scăpăm economia noastră națională de pacostea variațiunii continuă a leului.

Din cele observate în țările în care s'a procedat la stabilizarea unității monetare naționale, ca Cehoslovacia, Austria, Germania, Ungaria, Belgia, precum și din studiul experților francezi asupra metodei de urmat pentru stabilizarea francului francez, metodă care dacă nu s'a urmărit încă în Franța s'a aplicat însă în Belgia, reese că o monedă fiduciară poate fi stabilizată când s'au îndeplinit următoarele condițiuni:

1. Echilibrarea bugetului și alimentarea lui din rezerve normale;
2. Consolidarea datoriei statului internă și externă, astfel încât anuitatea să fie relativ redusă, datoriile plătindu-se în 20—60 ani;
3. Disponerea de un fond de aur care să poată la un moment dat să acopere balanța plăților deficitară; fond care proporțional cu biletele în circulație poate varia între 20 și 60%, după natura pieței economice a țării.

Acestea sunt cele 3 condițiuni cerute pentru a se putea stabili o monedă hârtie, condițiuni care au fost observate în Belgia, de oare-ce în această țară s'a procedat la echilibrarea bugetului prin introducerea economiilor și mărirea impozitelor; s'a consolidat datoria străină prin convențiunile făcute cu Anglia și America; s'a consolidat datoria internă

prin înlocuirea bonurilor de tezaur prin obligațiuni de ale căilor ferate; și în fine s'a mărit rezerva de aur a băncii de emisiune prin achitarea datoriei statului către această instituțiune, datorie care s'a plătit în aur pe cursul de 142 centime aur pentru un franc hârtie, aur pe care statul belgian și l'a procurat împrumutându-se pe piața Londrei și New-Yorkului, astfel încât circulațiunea fiduciară belgiană să aibă cel puțin 40% acoperire în aur și devize aur. Azi în urma stabilizării francului belgian, intrarea de credite aur din străinătate pe piața Belgiei a fost așa de mare încât acoperirea aur la banca de emisiune a atins proporția de 75%.

Să examinăm dacă în România aceste condițiuni au fost îndeplinite, sau se pot îndeplini spre a proceda la stabilizarea leului, rămânând să studiem în special care ar fi cursul cel mai favorabil pentru stabilizare.

1. Echilibrarea bugetului a fost realizat în România încă din 1923 prin eforturile ministrului de finanțe de atunci, care a reușit să mărească venitul produs de impozite și să reducă cheltuelile, astfel încât să nu se mai ceară Băncii Naționale să tipărească bilete pentru a umplea golurile bugetare. Cum veniturile bugetare au continuat să depășească cheltuelile, sunt probabilități că și bugetul actual se solda cu un excedent.

Prin urmare acest prim punct din condițiunile cerute pentru stabilizarea leului este îndeplinit.

2. Consolidarea datoriei statului sunt și ele îndeplinite. Datoria internă către particulari fiind consolidată pe termen lung, nu poate să producă surprize neplăcute pieței monetare. Datoria către Banca Națională, de circa 11 miliarde nu e imediat exigibilă astfel că nici ea nu poate produce neplăceri. Datoria către străinătate, provocată în timpul războiului, a fost și ea regulată de oare-ce datoria către Statele Unite, singura datorie exigibilă se va plăti pe o perioadă de timp foarte lungă, iar datoria către Franța, Anglia și Italia se va compensa probabil cu sumele ce ne datorează Rusia pentru tezaurul Băncii Naționale, tezaur ce ne a fost garantat de sus numitele țări. Mai mult, chiar datoriile particularilor în valută forte au fost regulate astfel încât ele să fie plătite în o perioadă de 20 de ani, ceea ce împedecă o dezechilibrare bruscă a balanței noastre de plăți.

Așa dar și acest al doilea punct din condițiunile stabilizării, a fost îndeplinit.

3. Crearea unui fond de aur care să garanteze bancnotele aflate în circulațiune, constituie al treilea punct al stabilizării, și e cel mai delicat de oare-ce fixarea proporția dintre aur și circulațiunea fiduciară e greu de stabilit, proporția aceasta variind dela o țară la alta, după gradul ei de dezvoltare economică și după uzanțele comerciale a locuitorilor. De exemplu Anglia, care înainte de război făcea tranzacțiuni comerciale de trei ori mai mari ca Franța, întrebuița ca acoperire metalică o cantitate de aur de trei ori mai mică decât cea păstrată în beciurile Băncii Franței.

Trebue să stabilim dela început, înainte de a cerceta acest punct

relativ la România, că acoperirea aur nu e nevoie să fie toată în aur efectiv, o bună parte putând fi în devize aur, sau cu alte cuvinte în conturi creditoare la băncile mari din țările unde circulă aurul. Ba e chiar mai avantajos de a poseda cât mai multe devize aur, de oarece acest capital e producător de dobânzi, iar nu un capital mort, cum e aurul depozitat în beclurile băncilor de emisiune.

Care trebuie să fie așa dar cantitatea de aur, fie aur efectiv, fie devize aur, necesară pentru acoperirea biletelor ce vom avea în circulație? Mai întâi cred că e bine să precizăm că între aurul efectiv și devizele de aur ce vom avea să existe un raport de 50%, adică jumătate din acoperirea aur al biletelor să fie aur efectiv și jumătate devize aur. Aurul efectiv fiind un capital mort, nu produce nici un venit și nu-și are rostul decât în caz de război când devizele aur pot deveni un moment aleatorii. Inșă cum România nu e o mare putere, și cum politica ei pe cel puțin 20—30 ani va fi legată, sau în orice caz nu va putea fi ostilă Angliei, credem că e bine ca cel puțin jumătate din disponibilitățile noastre în aur să le ținem în această țară sub formă de depozite purtătoare de dobânzi. Cu sumele ce reprezintă aceste dobânzi vom plăti o parte din anuitățile ce le datorăm capitaliștilor străini.

Acuma să căutăm să vedem ce proporție de aur avem nevoie pentru acoperirea biletelor în circulație.

Înainte de război, proporția aurului față de biletele de circulație varia în România între 40—50%, minimum fiind stabilit după lege, mi se pare la 33%. În Belgia cu ocaziunea stabilizării francului belgian minimum de acoperire a fost ridicat de la 33,3% la 40%. Trebuie să ținem seama că între piața belgiană și cea românească există o mare diferență, de oare-ce Belgia e o țară eminentamente industrială și comercială și România e o țară agricolă. În Belgia, din cauza dezvoltării comerțului ei, mai ales a celui de transit, capitalurile mobile străine sânt foarte abundente, capitaluri ce se pot retrage în mod brusc de pe piață, dezechilibrând balanța plăților în defavorul Belgiei. De asemenea capitalul mobil belgian e foarte abundent, și el poate emigra ușor în țările vecine ca Anglia, Olanda, Germania, Elveția, de îndată ce moneda belgiană ar da semne de instabilitate. Pe lângă aceasta Belgia fiind o țară industrială, care e obligată să împartă foarte mari cantități de alimente și materii-prime, pe care le plătește prin exportul produselor reale manufacturiere, balanța plăților e mai vulnerabilă din cauza diferitelor crize ce se pot ivi, fie din cauza tarifelor vamale a diferitelor țări, fie din cauze de greve, sau din cauze politice de ordin intern sau extern. Era dar natural ca Belgia să se asigure contra tuturor acestor cauze de perturbare a balanței plăților prin o proporție mai importantă de acoperire metalică, astfel că proporția de 40% aur față de biletele în circulație e logică.

România nu e însă în situațiunea Belgiei. Ea e o țară cu caracter agricol bine pronunțat, cu foarte puține capitaluri mobile străine; cu foarte puține capitaluri mobile românești, care n'au obiceiul nici posibilitatea de a emigra ușor în străinătate și nefiind în același timp ușor

accesibile panice: Țara Românească produce și exportă cu deosebire materii prime ca cereale, petrol, lemne, vite, etc. care au o piață mondială mult mai constantă, fiind astfel mult mai puțin supuse la variațiuni de prețuri. Prin urmare balanța plăților în România e supusă la o amplitudine mult mai mică precum e în Belgia, mai ales ținând seamă că în România comerțul extern e foarte redus în comparație cu țara mai sus pomenită și că de asemenea e foarte redus și comerțul de transit.

În astfel de condițiuni credem că dacă pentru Belgia s'a găsit cu cale a se fixa minimum de acoperire al biletelor la 40%, se poate fixa în România la 20%, din care 10% în aur efectiv și 10% în de-vize aur.

Să examinăm acum care ar fi cursul cel mai favorabil la care am putea stabili leul. Am examinat această chestiune mai pe larg într'un articol pe care l'am publicat în numărul din 28 Februarie al revistei „Țara Noastră”. N'am să fac așa dar de cât să rezum argumentele pe care le am dezvoltat în acel articol, argumente care sunt valabile și azi.

Susținem că cursul cel mai favorabil de stabilizare nu e acela la care prețurile interne coincid cu prețurile externe (3,375 centime aur) ci cursul mediu din ultimii ani care e 2,5 centime aur. La acest curs paritatea internă a prețurilor va coincide cu paritatea mondială când prețurile din 1913 vor fi înmulțite cu coeficientul 60. În adevăr, la cursul de 2,5 centime aur deprecierea leului ar fi de 40, la care dacă mai adăugăm deprecierea aurului de la război încoace care e de 50%, adică dacă mai adăugăm $40 \times 0,50 = 20$ vom obține coeficientul 60. Azi coeficientul de scumpete este 53, prin urmare nu e de cât cu 15% sub paritatea mondială. Ori, cum nu se poate opri în mod brusc tendința prețurilor interne de a crește, considerăm că e mai avantajos de a fixa leul la 2,5 centime aur de cât la cel 2,895 care ar coincide cu paritatea actuală [$25 \times (2,5 \times 15)$].

Să examinăm care e cantitatea de aur necesară ca acoperire a circulațiunii noastre la acest curs de 2,5 centime aur pentru leul hârtie. Azi avem în circulație 21 miliarde lei hârtie, care la cursul de 2,5 centime aur ar valora 525 milioane lei aur. Pentru a avea un minimum de acoperire de 20%, precum preconizăm mai sus, ar fi nevoie de o cantitate de aur de 105 milioane lei aur. Ori din cetirea bilanșurilor Băncii Naționale a României reese că numai în lingourile avem mai mult ca această sumă, și dacă ar fi adevărat că aurul efectiv și de-vize aur de care dispune Banca ar fi de cel puțin 220 milioane, după-cum ni s'a afirmat de persoane competente, în acest caz acoperirea aur a circulațiunii noastre ar fi de circa 41% pentru cursul de 2,5 centime aur. Cum însă azi cursul leului e de 2,75 centime aur, pentru atingerea cursului de 2,5 Banca Națională ar trebui să cumpere de-vize aur măbind emisiunea așa, că s'ar atinge ușor proporția de 42—43% acoperire, adică mult mai mult de cât s'a crezut necesar pentru Belgia o țară eminentemente vulnerabilă în ceea ce privește stabilitatea balanței plăților.

România dispunând așa dar de o acoperire de aur suficientă, ar putea proceda imediat la stabilizarea leului la cursul de 2,5 centime aur sau la 1000 lei lira sterlingă. De fapt de trei ani de zile leul e stabilizat în mediu el ne făcând de cât să oscileze împrejurul punctului de 2,5 centime aur, cea ce denotă că balanța plăților în acești din urmă trei ani n'a fost deficitară cum o pretind unli economiști. Prin stabilizare nu se cere de cât să suprimăm această oscilație sau să o reducem amplitudine la foarte puțin lucru. Mecanismul acestei stabilizări ar fi ca Banca Națională să nu mai considere că aurul ce'l deține se află în fundul Oceanului Pacific de unde nu poate fi scos, ci la îndămână, și în consecințe să'l pună în mișcare, văzând lire sterline când acestea tind să devină mai scumpe de 1025 lei, și cumpărându-le când ele tind să scadă sub 975, reducând astfel amplitudinea variațiunei la 50 lei de liră sterlină sau la 5%.

Dacă ar proceda în acest mod, nu numai că nu și-ar micșora stocul de aur, dar suntem convinși că și l'ar mări, cum s'a întâmplat și în Belgia, deoarece dobânzile mari care se practică pe piața românească ar atrage imediat capital străin care ar veni sub formă de valută forte (lire, dolari, franci elvețieni, etc) să se schimbe la Banca Națională contra lei hârtie. Azi Belgia care a fixat un minimum de acoperire de 40% are de fapt o acoperire de 75% din cauza invaziunei capitalului mob'l străin.

Cu fixarea cursului leului la 25 centime aur, și acoperirei circulațiunei la 20% aur, statul s'ar degaja de datoria către Banca Națională. Chiar la o acoperire de 40% statul se vede degajat de datoria lui către Banca Națională, sau mai exact către detentorii de lei hârtie, deoarece Banca Națională n'a avansat nicio valoare statului, ci aceia care au prim t bancnote dela stat pentru mărfuri au prestat servicii sunt creditorii reali ai statului.

Cu fixarea leului la cursul de 25 centime, s'ar rezolva criza monetară și de credit de care suferim, s'ar da un îmbold producțiunei și comerțului, s'ar șterge datoria de 11 miliarde care apasă pe umerii contribuabililor, și în fine s'ar permite României să lucreze cu maximum de energie de care e capabilă în vederea dezvoltărei sale economice.

I D. PROTOPOPESCU



După 1 Decembrie

Am citit cu multă atențiune articolele apărute în presa noastră cotidiană, scrise într-o carea marelui act săvârșit acum opt ani la Alba-Iulia. Așezându-le unul lângă altul, trebuie să constatăm că sunt extrem de variate, fapt care ne silește să ne oprim o clipă și să reflectăm asupra lor.

Varietatea articolelor scrise cu prilejul celei de a opta aniversări se datorește, credem a două factori cari ne ținutesc pe pozițiile pe cari ne aflăm acum opt ani: contemporaneității și subiectivismului omului. E un adevăr străvechi, că contemporaneitatea îngustează orizontul; acesta se lărgeste pe măsură ce trec anii dar mai ales cu prezența oamenilor. La fel stăm și cu subiectivismul, care deplasează însuși subiectul luat în cercetare. Fiecare individ se vede pe sine întâi, apoi pe alții și mai niciodată adevărata semnificație a lucrurilor. Așa se explică faptul, că unul din fruntașii vieții noastre publice, vorbind despre actul dela Alba-Iulia povestește întâmplări din județul propriu; o gazetă de bulevard retipărește punctele dela Alba-Iulia, iar cineva s'a găsit să proslăvească cu acest prilej cea mai mare operă de partid ce s'a săvârșit vreodată, și așa mai departe.

Adevărilor de mai sus nu se poate sustrage nimeni. Noi înșine, dacă rândurile de față s'ar fi scris înainte, iar nu după ziua de 1 Decembrie, desigur că sufereau de același neajunsuri. Aprecierile noastre ar fi dus la concluzii diametral opuse, amăsurat elementelor subiective de care ne-am fi călăuzit.

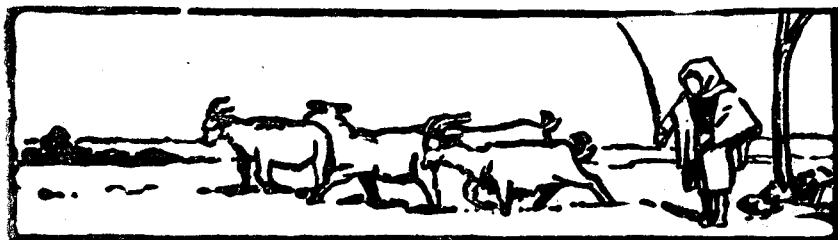
Oricât de acreditată ar fi părerea, că cei o sută de mii de români s'au adunat să enunțe puncte wilsoniene, pe cale pașnică, noi înclinăm spre o altă apreciere. Haina de ostaș voluntar ce o purtam pe atunci, precum și primii ani ai maturității aspirând după luptă, în această lumină am dori să vedem evenimentul și astăzi. Cum punctul de plecare este determinat și pentru concluzii, firește, altă semnificație va găsi la noi și pactul încheiat în cetatea lui Mihai.

Reînviind zilele de acum opt ani, pe dinaintea ochilor noștri începe să defileze lungul șirag al pribegilor ardeleni ce au trecut Carpații, înrolarea lor în armata română, s'au în corpurile de voluntari și legionari, sacrificiile lor, care, desigur, au secondat în chip admirabil diplomația statului român în opera sa de lămuriri a opiniei publice mondiale, cu mult înainte de 1 Decembrie 1918. Ocupându-ne de această epocă, mai acum câțiva ani, am botezat-o Prima Alba-Iulia a Ardealului și suntem convinși că am exagerat mai puțin decât aceia cari atribuie unitatea noastră națională exclusiv pactului dela Alba-Iulia. Dacă ar fi să continuăm în această direcție și să tragem toate concluziile, Alba-Iulia n'ar depăși cu nimic cadrele unui eveniment cu totul normal, care nu trebuia să surprindă pe nimeni și care s'a realizat la cel dintâi prilej binevenit, indiferent, de concepția și aparatul frunțașilor consacrați.

Dacă fiecare din noi ar ținea să persiste, cu orice preț, în părerea proprie, căntând să o octroieze celorlalți, s'ar putea naște un „bellum omnium contra omnes“, ceace n'ar îndrăzni să deducă nici cei mai pătimiși politicieni, ai zilelor de față. Așa departe n'a ajuns încă viața noastră publică, încât ideea de unire să se poată preschimba într'una războinică, fratricidă, pe motivul ridicol: cine a fost întâmplător, la actul final al unui proces de trei sute de ani și cine a fost notarul norocos, dar tot întâmplător, care a înregistrat decesul unei împărății sfărmate de puterea armelor?..

Prin urmare, evenimentul dela 1 Decembrie 1918 nu se poate judeca la slaba lumină a opațului contemporan, prin prizme unor oameni lipsiți de orizont larg, influențați de atâtea elemente subiective, uneori roși de patimi și ambiții, ci de pe pedestalul istoriei pragmatice. În zarea scrutată de pe această înălțime, din mijlocul avalanșei de episoade ne va răsări clar și impunător ideea unirii, farul politic al ultimelor trei veacuri, lipsit de orice notă discordantă sau incertă. În cercul lui feeric, străbătut de raze orbitoare își pot găsi loc onorabil faptele tuturor generațiilor ce s'au succedat în decursul vremilor: fapta de o clipă a marelui și viteazului Mihai, revoluțiile de mai târziu a moșilor, procesul memorandumului, nemăsurata jertfă de sânge a vechiului Regat, corpurile de voluntari și legionari, adunarea celor o sută de mii de români dela 1 Decembrie și, dacă vreți, și bula de aur a partidului național, cu toate punctele sale. În ochii cronicarului pragmatic, Alba-Iulia nu va fi decât un simbol, al cărui altar se înalță în inima Ardealului și pe care va trebui să ardă fără răgaz focul sacru al Ideii de unitate națională. În fața lui trebuie să se unească toate glasurile, întocmai ca la 1918, căci numai astfel se va putea păstra patrimoniul dobândit în semnul unui vis multisecular. Simbolul va inspira, an de an, acelaș articol în toate conștiințele, un adevărat psalm de preamărire, unic și veșnic ca fond, precum veșnică credem că trebuie să fie și ideea națională...

P. NEMOIANU



Răzbunarea

I.

Daa Zoe Călinet, frumoasă și tinără încă, cu toți cei patruzeci de ani, pe cari îl purta în triumful unei sănătăți de elită, — era foarte abătută de câteva zile.

Fiul ei, Gigi al ei, unic și adorat, era bolnav. De o vreme tănjea pe picioare. Nu mânca, nu dormea, se sfârșea văzând cu ochii.

Zoe chemase doctorul. Și acuma, culcată pe dormeza ei de mătasă roz, pâdea, cu răsufierea înecată, ieșirea lui din camera de alături.

Omul științei îndeplinea acolo o examinare din cele mai minuțioase.

Tânărul era înadevăr foarte slăbit. Și doctorul Măstea, bun prieten al familiei, care îl cunoșcuse copil dolofan, își încruntă sprincenele, când îi zări coapsele eșite de sub pielea albă ca hârtia, stoarsă parcă și de ultima picătură de sânge.

După o cercetare conștientă însă, fața doctorului se luminează.

— N'ai nimic, zise el zimbând, bătându-l peste umerii lui slabi. Să ieși la aer, ca să prinzi poftă de mâncare, apoi să te hrănești cu îmbelșugare... Ești enervat, anemizat. Pentru ce ești așa de enervat?

Virgil se roși puțin, îngânând :

— Nu pot dormi.

— Pentru ce nu poți dormi ?

— Nu știu, răspunse bălatul, punând ochii lui albaștri în pământ.

Doctorul îl părăsi, zicându-și în gând: lasă că știu eu?

Zoe sări în picioare și-l apuca pe doctor de braț cu amândouă mâinile :

— Ce are?... Spune-mi!... Nu ascunde nimic! Ori ce o fi. Tuberculoză?... Ori boala aceea grozavă, care seceră azi mil de tineri de vrâsta lui?... Ce are doctore, spune!

Și cum doctorul continuă să stee pe gânduri, Zoe îl zgudui cu un țipăt:

— E pierdut!.. Nu e nici o speranță de vindecare?!

Doctorul o liniștește cu un zâmbet:

— De ce le vezi toate numai decât în tragic? Băiatul n'are nimic.

— Cum nimic? Dar de ce slăbește, îl doare capul, nu mănâncă, nu doarme — de ce?

Doctorul ezită din nou.

— Toate organele îi sunt perfect de sănătoase, — doar inima...

Zoe pâli.

— Inima?

— Ei, da. Gigi al dtale are douăzeci de ani. Vrâsta critică.

Băiatul a început să devină — bărbat. E sensibil din cale afară, — cam pătimaș... Înțelegi?

Ochii ei frumoși, ca vlorelele, se fixează ulmiți în ochii liniștiți ai doctorului.

— Se poate?

— Ce credeai să-l poți păstra mereu, așa lângă dta? Ei, nu! Vezi? Ți-am spus: prea îl crești gingășit, romanțios, feminizat. De câte ori veneam, îl găseam citind romane, închis în odaie. Acuma, probabil, decând urmează la Universitate, a dat de prietini, cari l'au învățat să guste viața. A dat de o prietină, mai ales, una din acele...

Zoe apucă brațul doctorului:

— Grozav!.. Crezi că Gigi are o amantă?

— Așa cred. Sunt aproape sigur.

— Nu se poate. Nu se duce nicăiri. N'are nici un prietin, nici o prietină. După cursuri, vine întotdeauna acasă. Te înșeli, doctore.

— Eu cred că nu mă înșel. Fă-l să-ți mărturisească singur. O să vezi! Băiatul e pătimaș, ți-o repet. Umblă binișor cu el... Noi doctorii suntem și psihologi.

— Il voi pierde, gemu Zoe.

— Dimpotrivă. Va fi în puterea dtale să-l scapi. Adună-ți toată inteligența să-l redobândești sufletește. Amorul tălănit, primul amor mai ales, îl depărtează pe copil de mamă; dar o mamă înțeleaptă știe cu dibacie să pipăie rana, s'o vindece. Și atunci copilul se întoarce cu îndoită dragoste, recunoscător. La revedere!

Doctorul sărută mâna albă a văduvei.

— Nu-i scrii ceva? Un calmant, un întăritor?

— Deocamdată, nimic. Aer, distracții. Ți-am spus: îl las în mâinile dtale.. O să mai viu.

Doctorul eși.

Rămasă singură, Zoe căută să-și stăpânească tulburarea. Apoi sună, și peste o clipă apără în pervazul ușii Lina, jupâneasa ei devotată, care o servea de douăzeci de ani.

— Ce face conașu Gigi?

— S'a îmbrăcat și vrea să iasă, cuconiță.

— Spune-i că îl rog să vină întâi puțin la mine.

Dar înainte să iasă Lina, veni cel dorit.

Gătîl, parfumat, pudrat că îngrijire, părea o femeie drăgălașă, travestită.

Mama sa îl îmbrățișă cu o expansiune de dragoste și mai caldă ca de obicei.

— Credeam că vrei să ești fără să mai vii la mine... Gigi!

— Ei, ei?... De ce te uiți așa la mine?... Cum o să ies fără să-ți zic o vorbă! Când am mai eșit așa? Zău, mamă, ești așa de ciudată de o vreme încoaci, de nu știu ce să mai zic?...

Ea isbucni în lacrimi.

— Te iubesc, prea mult, Gigi!...

— Știi, făcu el cu un gest, fără să pară mișcat. Dar eu aș dori să mă iubești ceva, ceva mai puțin!...

— O, Gigi, ești crud!...

— Sau cel puțin să nu te îngrijești atâta de mine. Ce nevoie a fost să mi-l trimiți pe Mustea, când de atâta ori ți-am spus că nu sunt bolnav, n'am nimic!

— Ce ți-a spus el?

— Să ies la aer și o să recapăt somnul și pofta de mâncare. Atât! Și băiatul zâmbi, — un zâmbet frumos, dulce, cum nu zâmbesc decât tinerii la vrâsta lui naivă și fericită... Și zâmbetul acesta trecu prin sufletul Zoei ca soarele învietor.

Netezi părul lui negru, ondulat și-i șopti cu vocea înecată de emoție:

— Du-te, plimbă-te! Dar să te întorci la cinci. Vreau să eșim puțin la șosea.

— Negreșit mamă, la cinci volu fi acasă.

Și plecă vesel.

II.

O bucurie năvalnică cuprinse inima Zoei, chinută cu câteva clipe înainte: Gigi i-a zâmbit! Gigi nu-i bolnav!

Fantoma primăjdiei se depărtă. Dar iar reveni... Sovăitoare, nedecisă. Amantul!... Cine putea să fie? Și cum ar fi putut o *străină* să-l depărteze de sufletul ei, pe copilul ei scump, unic și adorat!

Desigur doctorul Mustea a exagerat răul. Il știa ea, pe bunul ei prieten, întotdeauna cam pesimist, cam sever în chestiuni de aceste.

Ea, nu era atât de severă: O, nu! Nici n'ar fi putut să fie.

S'a măritat prea de tânără, cu un om mult mai în vrâstă. Pompiliu Călnet o văzuse într'o seară la teatru în stal, unde o binoclase asiduu din loja lui ministerială. Fu cucerit apoi definitiv de frumseța ei fermecătoare, grațioasă și onestă..

Căsătoria făcuse atunci senzație în capitală. Un ministru și fetița unui sârman căpit-n veteran din mahalaua Teilor!

Zoe terminase doar două clase normale, când murise mama ei. Întrerupse atunci școala, cu regret, căci dovedise talent și tată-său voia s-o facă profesoară. Dar acuma trebuia să rămână acasă, să vadă de menaj, de sora ei și cei doi frați mai mici decât dânsa. Avusese zile triste și foarte grele, biata Zoe, mai ales după ce și tatăl ei căzuse la pat lovit de paralizie la amândouă picioarele. Singură gătea, spăla

și le învârtea toate în gospodăria nevoiașă a pensionarului, care gemea din pat și comanda ca la cazarmă...

Avea însă căpitanul un nepot, ziarist, care o ducea din când în când pe verișoara lui drăguță și deșteaptă — la Teatrul-Național, în stalul întâi, cu bilete da favoare, — și aci și-a găsit fetița norocul.

Intr'o epocă, nu tocmai depărtată de a noastră, când inteligența fetelor era lăsată în paragină, o copilă frumoasă care avea și spirit și puțină cultură, alimentată din literatură, din teatru, — era o raritate încântătoare.

Dna Zoe Calinet se orientă repede în nova ei situație. Truda și experiențele ei de gospodină, pe cari le începuse dela doisprezece ani în căsuța mică din strada Măcelarilor, îi prindeau acum minunat de bine pentru casa mare boerească din Batiște.

Știa să ordone, să conducă, stăpână desăvârșită. Și atât de bine o prindea luxul, maniera de minstreasă, încât cine n-o știa, n'ar fi putut să bănuască originea ei umilă.

Patru ani n'avusese copii. Pe Adela, surioara ei, o luase la dânsa și o măritase apoi după Gogu Medrea, avocat de viitor, secretar și om de încredere a lui Călinet. Deși Adela, fire zvăpăiată consimțise greu la aceasta căsătorie, căci iubise cu înflăcărare pe un tânăr student, fără nici o situație, — mai târziu, după ce născuse o fetiță adorabilă — părea resemnată.

Micuța Olga, deși născută la șapte luni, era voinică.

Zoe o pizmuia pe sora ei din pricina copilei. Cât n'ar fi dat să aibă și ea o astfel de fericire!

Un copil!

Adesea ori se închidea în casă și plângea amar, cu hohot.

Ce va fi de viața ei, de bătrânețele ei, fără nici o mângăere, fără un sprijin?!

Pentru ce trăește ea? Pentru cine se trudește să-și îmbogățească palatul — când în casa ei nu răsuna nici odată râsul de copil și era pustie de iubirea cea mai curată de pe pământ?!...

Consultă un doctor, se duse la băi, fu înșeninată de speranță, — când muri Calinet, subit. La un banchet politic, în mijlocul unui discurs înflăcărat. O congestie cerebrală.

Zoe îl plânse cu lacrimi mari și sincere, căci el o iubise cu adorare, până în clipa din urmă. Și fu o lovitură aspră, îndoită, pentru ea. Iși pierduse soțul, și era amenințată să-și piardă și averea, — fără de care acum nu-și mai putea închipui viața.

Călinet murise fără testament, fără urmași direcți. Surorile și frații lui moșteneau averea.

Gogu Medrea, avocatul Zoei, venea, în fiecare seară, să-și consulte clientela. Cum s'ar putea câștiga în favoarea ei, procesul pornit? Avea o veche admirație pentru generoasa lui patroană din trecut și adorație caldă pentru îndoliata cumnată de acum.

— O, dacă aș avea un copil! suspină Zoe într'o zi.

Gogu îi sărută mâna.

— Nu, nu mai plânge! o mângâie el. Dumnezeu e bun. S'ar putea să facă o minune...

— O, minune! Ce minune?... Unde-i minunea? Și desperată, hohota cu fața ascunsă în perinița canapelei, udă de lacrimi.

Delicat, plin de sfială, Gogu o întrebă: Ce părere avusese doctorul în urma consultului și a curei pe care o făcuse ea în timpul din urmă? Era, înadevăr, exclusă ori ce speranță?

Ea plângea mereu, un plâns sfâșietor...

El mișcat până în suflet, ingenunche lângă ea și o sărută pe creștet. Ea ridică capul și se uită țintă în ochii lui... Ca hipnotizat de privirea ei, umedă și caldă, el o prinse acum în brațe, uitând totul cuprins de o pornire nebună îl sărută pătimaș gâtul, umerii, și pieptul obraji și buzele ei fierbinți.

Peste mai puțin de trei sute de zile dela moartea subită a bărbatului ei, Dna Zoe Calinet, avu un băiat. După adevăritarea medicului, copilul fu recunoscut fiu legitim al fostului ministru Pompliu Călinet și înscris în condicele stării civile sub numele de: Virgiliu Călinet.

III.

Zoe aștepta cu nerăbdare întoarcerea lui Virgil. Se îmbracă de plimbare într-o rochie de catifea neagră care prindea admirabil talia ei sveltă, figura ei albă, încădrată de un păr ondulat, tot așa de negru ca și catifeaua. Se privi o clipă în oglindă, mulțumită; apoi se uită la ceasornicul din perete: era trecut de cinci. Chemă din nou pe Lina și-i spuse că îndată ce va sosi coconașul să prepare ceaiul; apoi să aducă o trăsură.

Cum putuse să plardă ea din vedere: că Gigi nu mai era copil! Că venise și pentru el vremea când se deșteaptă firea, firea tinereței, a florilor — a primăverii... Zâmbi puțin aducându-și aminte de cea dintâi primăvară a ei, în vreme ce-și punea pălăria la oglindă... Ce mult se zbuciumase și ea în tinerețe! Când se cuprinsese apoi din plin de patima aceasta. Fata patimă! Dar nu ținuse mult. Saturația, desgustul îi venise ca după o dulceață luată cu îmbelșugare, aceeași și tot aceeași, până se zaharisise, se petrificase în inimă, cași dulceața veche în chisea... Dar Gigi suferea, vizibil, în freământul acestor valuri! Zâmbetul îi pieri de pe buze și revolta care o zgudulise la prima descoperire a doctorului o cuprinsese din nou. Cine să fie femeia aceea? Și cum de putea el să iubească o altă ființă mai mult decât pe dânsa mama lui, care i-a dat viața?! Și de ce tălnuise el dragostea lui față de ea, mama lui, atât de iubitoare, care îl obicinuisese de mic să fie sincer, să-i spună tot, tot ce se petrece în viața, în sufletul lui. căci nu putea el să aibă pe nimeni în lume prieten, prietenă, mai bună, mai devotată decât ea?...

În clipa aceasta Zoe auzi de afară glasul dulce al nepoatei sale, fata Adelei. Și fidura ei drăgălașă îl zâmbi din prag.

— Ah, Olga!... Vinol... Unde-i Gigi? De ce mă lasă să-l aștept? Tu ești mereu cu el, și trebuie să știi: cine-i colega aceea de facultate?...

Olga rămase o clipă zăpăcită de întrebările repezi, nervoase ale mătușii.

Gigi era văzul ei, tovarășul ei scump, de fiecare ceas, fiecare clipă. Crescuseră împreună, deși ea mai mare cu doi ani, copilăria se lega în sufletul lor strânsă, unită cu toate acele amintiri curate și dulci cari au alintat viața lor până la o vârstă, când — acuma, fără să-și dea seamă cum, s'au trezit unul în brațele altuia.

Copiii resfățați, cari n'au cunoscut nici odată suferința lipsurilor, nevoia și durerea vieții, nu cunosc nici stăpânirea dorințelor permise sau nepermise ale ei. Ei cred că trebuie, neapărat să aibă *totul* ce au dorit, ce au râvnit în viață.

Olga fusese măritată, — o zi numai. Fără vr'o înclinare mai adâncă a sufletului, primise la stăruința părinților și a mătușii căsătoria cu un tânăr de neam, — poate numai să-i poată purta numele frumos, să albă luxul tradițional. sau chiar și numai o splendidă rochie de miroasă la biserica Balașa. Nu-și mai aduce aminte: de ce? Știe numai ca dimineața după noaptea de nuntă a cuprins o un fel de spaimă un urât grozav și a fugit din casa bărbatului ei... Și nimic în lume n'a mai putut-o îndupleca să se întoarcă... S'a înscris și ea la facultate cu Gigi.

Acuma stătea în fața Zoei, cu ochi pironiți în ochii ei tulburători. Ce voia ea să știe?... Ce să-i spună?..

Sângele îi năvăli în față și-i îmbujoră obrajii.

— Gigi?... Nu știu. Ce fel de col-gă?

Zoe n'avu vreme să-i explice, Virgil sosi grăbit.

— Să mă iertați, mamă...

Zari pe Olga și vorba îi se întretăie.

— Am întârziat puțin... Te-am căutat acasă, Olgo... Ați luat ceaiul?

Zoe îi privi scrutător:

— Fără tine? Se putea?

— Eu nu iau, mamă... Am uitat să-ți spun că doctorul m'a oprit să iau ceai și cafea... Duceți-vă și luați voi.

— Eu am luat acasă, răspunse Olga. O să eșim și noi cu mama.

Zoe intră în sufragerie. Din clipa ce au rămas singuri tinerii se îmbrățișară cu frenezie.

— Olgo, Olgo, ce bine că ai venit!...

Se priveau în ochi, cu ardoare pătimașă.

— Gigi, voiam să-ți spun...

— Ce, dragostea mea dulce?

— Nu mai pot, Gigi!...

— E adevărat?... O, sufletul meu!

— Trebuie să mărturisim părinților.

— Ssst!... Vine mama!... Vorbim noi la șosea!

Zoe intră și Olga se întoarse acasă s'o ia pe mamă-sa.

— La revedere!

IV.

Bucureștii este poate singura capitală din lume care n'are o situație pitorească, unde ochiul să poată sorbi priveliștea măreață a

naturii, creatoare de tablouri, cum nu le poate prinde la fel, penelul artistului în nici una din neperitoarele pânze ale tuturor muzeelor din lume. Aspect banal, uniform ca toate orașele de șes întins, unde n'ai nici florii sgudultori ai mării grandioase, nici poesia fermecătoare a munților maestri. Te apasă monotonia stradelor înguste, a cheurilor primitive cu mica lor Dâmboviță murdară... Și totuși are orașul acesta un farmec pe care n'am putea să-l ghicim numai decât, de unde-l are? Vânturile aspre îi curăță atmosfera, o reîmprospătează des și soarele îl scaldă într'o viață plină de belșug și încântare.

Soare, soare, mult și generos soare, cum n'au decât puține orașe din lume, până toamna târziu.

Un apus roșu inflăcăra cerul și preschimba monotonia obicinuită a șoselei într'o feerie ca din povești. Villele păreau așezate pe malul unei mări de fiacări cu o rețea de perdele aprinse în dosul lor.

Prin copacii desfrunziți vântul adia lin, cernând domol frunzele galbene.

În epoca povestirii noastre nu era aglomerația automobilelor de azi, lumea se plimba în trăsură de piață și în așa numitele trăsură de casă.

Dna Zoe Călinet nu mai avea trăsura ei de casă, dar de câteori — foarte arareori — ieșea într'un „muscal“ după cum se zicea trăsurilor „lipovenilor“ cari erau și cele mai elegante, frumoasa văduvă făcea senzație. Lumea întorcea capul după ea. Bărbații o salutau reverențios, ținând cont de bunele ei relații cu puternicii zilei, femeile îi admirau toaleta, întotdeauna la ultima modă și o invidiau pentru băiatul ei.

— Ce mamă fericită!

— Așa un băiat!

— Nu se deslipește de mamă-sa. Uitați-vă la ei: parcă-l o pereche amezată.

— Ce cap are tânărul acesta. Un Adonis! Și nu iese din cuvântul mamei-sa. Nu găsești nicăieri pe un al doilea Virgil Călinet.

Fetele tinere suspinau în tăcere:

— Numai de n'ar fi așa de sfios și închis din fire!

Virgil privea apusul soarelui și în sufletul lui prins de o vrajă ca și acela a mirajelor cerești nu intra nimic din svonorile banale din jurul lui.

Mama sa îl crescuse alipit lângă ea și rudele ei. Îl învățase de mic: ce sfântă-i viața de familie. În unire strânsă cu al tăi. Unde să nu poată pătrunde nici o înrăurire dușmănoasă fericirii intime a sufletului tău. Cu gingășie îl îndrumase la studii, alegându-i profesori buni și ferindu-l de contactul primejdios al mulțimei, în casă, particular, până acum. Deși îi plăcea luxul, ea știuse să-și împartă veniturile în așa fel că nu cheltuisese nimic din capital, nu vânduse nimic din averea rămasă dela soțul ei, ba o sporise chiar. Virgil la maturitate se putea socoti unul dintre cei mai bogăți proprietarii din capitală. Băiatul știa toate aceste și purta o recunoștință vie mamei sale. O credea prototipul femeii virtuose. O respecta, se temea de ea, dar

poate tocmai pentru aceasta n'o mai iubea cu afecțiunea caldă, gîn-gașă, cum o iublise în copilărie.

O iubea pe Olga. În clipa când a văzut-o mireasă, înaintea altarului, isbucnise patima în sufletul lui. Avea optsprezece ani atunci, ea douăzeci. A fost o înțelegere mută între ei atunci când s'au îmbrățișat la despărțire... El n'a închis ochii în noaptea aceea — ea s'a întors în brațele lui... S'au jurat amândoi că nu se vor mai despărți nici odată! Și acum se gîndeau că a sosit momentul să-și fie jurămîntul.

Feeria apusului de soare, — nemaî văzut de frumos — parcă venise să facă o splendidă sărbătoare din ziua hotărârei lor...

Olga îl șoptise o taină, înțeleasă numai de ei doi... Și taina aceasta umplea de fiori dulci sufletul lui.

Era mai frumoasă ca toate splendorile cerului; culori și strălucire, mai caldă ca razele soarelui dătător de viață, mai profundă ca toate misterele pămîntului, rodul și izvoarele lui și nestimatele mării, căci toate aceste minuni și bogății parcă numai pentru taina aceasta au fost create.

Zoe răspundea distrată la omagiile curtenitorilor, cari la oprire, înconjuraseră trăsura ei, își privea bălatul pe furis... Din melancolia visătoare în care îl văzuse cufundat el se ridică deodată, transfigurat cu ochii scînteietori de bucurie la vederea unei trăsuri care se opriese alături de ei.

— Olga!

Ușoară, grațioasă, tînăra femeie sări din trăsură.

Intr'o clipă fu jos și Virgil și o luă de braț.

— Ne plimbăm puțin mamă... Tu vorbește cu tanti Adela...

Zoe se uită uimită la fiul ei... Cum se schimbase toată înfățișarea lui!

Se încleștă deodată cu amîndouă mîinile de brațul surorii sale.

— Adelo! gemu ea, arătînd spre cei doi tineri cari se depărtară în umbra aleii, Adelo!...

Adela se miră de tulburarea sorii sale.

— Ei!... Și te-ai supăra așa demult?... N'ar fi cel dintîi și nici cei din urmă veri, cari se îndrăgostesc unul de altul.

Zoe deveni atît de palidă cum n'o văzuse Adela nici la moartea soțului ei. Cu toate eforturile ce făcu să vorbească, nu putu scoate decît doar un gemăt surd și căzu fără simțire între perlele trăsurii.

V.

Virgil nu-și găsea astîmpărul. Oare de ce! De ce mama lui se împotriva cu atîta înversunată energie căsătoriei lui cu acela de care își legase sufletul și fără de care nu-și mai putea închipui viața?

Pentruce? Vecinic acelaș și acelaș motiv: nu se pot lua verii. Dar s'au mai luat de atîtea ori. În casele domnitoare e un uz chiar. Și legile bisericești atît de severe, fac concesii, dispensări în cazuri excepționale. Așa-i cazul lui: excepțional. Din cale afară e iubirea lui pentru Olga. Nici ea nu va putea trăi fără el. Se iubeau cu atîta

patimă, cum nu s'a iubit nici Paul cu Virginia, nici Hero cu Leandru, nici Romeo cu Julieta...

Că din întâmplare, ei sunt și veri, de ce să fie aceasta o dragoste incestă? Dacă n'ar fi fost să fie veri ei tot astfel s'ar fi iubit.

Pentruce mama lui care îl înțelesese întotdeauna până acum, azi nu mai vrea să-l înțeleagă?... De ce vrea să fie mai severă decât însăși legea?

O prejudecată învechită... Să-l ucidă, s'o ucidă pe Olga? Căci ei nu vor putea trăi despărțiți unul de altul...

Iar nu putu să doarmă... Gânduri sinistre îl chinuiau... Și undor viu îl cuprinse să-l vorbească din nou măsai...

Nu era târziu, abia unsprezece. Poate ea nu dormea încă. De obicei citea în pat la ora aceasta, sau își făcea corespondența când nu se ducea împreună la teatru sau alt spectacol. Dar acum, sosind la ușa ei, o găsi încuiată. Se miră o clipă: mama ei nici odată nu încuia ușa, care dădea printr'un salonaș, în odaia lui! Voia să bată, când auzi zgomot de voci înăuntru. Cine putea să fie la ora aceasta? Și pentru ce vorbea mama lui așa agitată? Căci mai ales vocea ei se auzea aspru articulată.

Apucat de o presimțire stranie, Virgil ocoli prin coridor, unde găsi odala de baie descuiată, lângă dormitorul măsai. Iși lipi urechea de ușa subțire și auzi deslușit tot ce vorbea și cu cine vorbea. Era cu unchiul lui, Gogor. Printr'un mic ochiu rotund de fereastră îl și văzu șezând într'un jeț, abătut, cu fruntea între palme... Zoe stătea în fața lui, cu ochii măriți, ca de spaimă, cu gura deschisă, cu mâinile întinse, ca în fața unei prăpastii, cântând un punct de sprijin. Vorbea pătimașă, aproape răcnind:

— Adela, Adela! Ea nu știe... Dar tu, tu, tu nu vrei să faci nimic? Vrei să îngădui nelegiuirea?...

El suspină din greu. Și vocea lui părea schimbată, mai blândă, mai profundă ca altă dată.

— Doamne! Ce vrei să fac?

— Vorbește-i! Spune-i, să înțeleagă, ea... Ori du-o undeva departe... E mai mare decât el, și trebuie să fie mai cuminte...

— Dar Adela?... Pot eu acum să mă arunc în gura lmei — să te arunc și pe tine, în primejdia desmoștenirei poate?...

Tăcură amândoi.

— Atunci, spunei lui. El e bun și nobil și va înțelege...

— Crezi că așa putea? Iată leg'ca femeiască! Un lucru ce ți-ți-se pare imposibil de făcut, vrei să-l fac eu! Cum o să-i spun copilului tău, pe care l'ai crescut simțitor, nici vântul să-l bată, nici soarele să-l ardă, și sufletul lui subțire ca o coardă de vioară, tam nisam așa: n-o poți lua de nevastă pe Olga, fiindcă nu ți-e vară, ți-e soră! Cum o să-i spun?... „N'a fost tatăl tău acela pe care l'ai moștenit și îl ai deasupra patului tău, te-ai închinat lui toată viața și ai purtat chipul în medalion deasupra inimii, ci eu sunt tatăl tău!... De mine l'ai ferit, nu l'ai învățat să mă iubească... Ar fi o levițoră brutală, ciudă pentru el.

Nu ți-e teamă că se rupe coarda?

Când în dimineața următoare Zoe se duse ca să pândească la ușa fiului ei: dacă s'a sculat, și ce mai face el?... Nu auzi nici-un zgomot. Cuprină de spaimă deschise ușa. Patul băiatului era gol. Pe masă o scrisoare:

Mamă,

Am aflat secretul pentru care n-o pot lua pe Olga în căsătorie. Dar l'am aflat prea târziu... Ea poartă fructul nenorocitului nostru amor. Și deoarece, după cele descoperite, nici altfel n'aș mai fi putut trăi, — cărpindu-mi viața cu minciuni, sau târând-o prin mocirla unei existențe de șarlatan usurpător — prin cine știe ce prăpaștii pline de vicii și infamii degradatoare, — nu îmi scot ochii ca regele Eodip, — ci am hotărât să renunț la toate... Vom muri amândoi, ducând secretul...

Cu un țipet groaznic, Zoe scapă scrisoarea din mână și fugi la Adela — cu o speranță înfrigurată să-l găsească pe Virgil acolo.

Dar nu-l mai găsi. Lina, care o urmasa, înspăimântată, povesti: că plecase conașu cu vr'un ceas înainte...

Adela își smulgea părul, zbierând nebună, căci Olga dispăruse și ea din odaia ei.

Lăsase, la fel, o scrisoare părinților. Două rânduri:

„Iertați-ne! Și să credeți că nu ne-am despărțit ușor de voi, și de viață... Ne este totuși mai drag să murim împreună, decât să trăim despărțiți Olga“.

V.

Peste trei zile au fost găsiți în adâncul pădurii dela Baneasa.

Od hneau frumos unul lângă altul, în aerul recoros al toamnei, cu nimbul liniștei eterne pe frunzilor tinere, poleite de razele piezișe, sub un lînțoliu rar de frunze moarte, la rădăcina unui paltin bătrân.

Cu mâna stânga Olga se încleștase de brațul lui Virgil, în dreapta ținea o armă mică, de care, pe semne, se servise el întâi.

Amândoi aveau aceeași rană, abia vizibilă, deasupra inimii.

O, dacă o mână generoasă le-ar fi săpat, în tăcere, mormântul acolo!

Dar au fost ridicați, pe un catafalc somptuos, unde au venit mii de curioși să-l vadă, să tulbure cu svonuri, șoptiri veninoase — somnul lor sfânt.

— Cum s'a întâmplat?... De ce?

S'au sinucis!..

Pentru ce s'au sinucis?... Fusesse dragoste între ei. Bănuiase lumea. Dar pentru ce păriuții n'au consimțit la căsătoria lor?..

Gogu Medrea stătea acolo, cu ochii în pământ, încovoiat, ca legat de stâlpul infamiei.. Nici o lacrimă n'a isvorit din ochii lui întunecați de chin, nici un geamăt nu s'a desprins din pieptul lui sugrumat de durere în fața catafalcului, unde erau așezați amândoi copiii lui, frumoși, încununați de flori, plânși de rude și prietini cari i-au iubit.

Lumea le-a trimis flori. Cununi minunate, imense, grămădite în jurul celor două coșciuge. Parcă s'au rupt toate crisantenele albe și roze și violete, toate lalelele, toți bujorii roșii din grădini... Pe frunțile senine ale celor odihniți se lăsau, parcă, umbre de păreri de rău, decât ori se așeză câte o cunună nouă pe coșciugul lor: De ce atâta risipă de frumusețe și podoabă, când nouă nu ne mai trebuie nimic?...

Preoții începură prohodul când sosi Zoe. Abia se ținea pe picioare, sprijinită de doctorul Mustea. Dar nici ea nu plângea cu hohotul prelung și jalnic, despicător de inimi, cum plâng alte mame la înmormântarea copiilor lor. Invelită toată în doliul ei, părea o arătare șovăitoare, sinistră, mută...

Lumea o privea nedumerită. Femeia care își adorase copilul, tremurase toată viața pentru el, îl jertfise tinereța, toate clipele vieții!... Oare ce o fi în inima ei?

Adela țipa, plângea în spasmi, de înfiorase lumea cu sfășietoarea ei durere. Rudele, prietenele o susțineau, îi spuneau vorbe de îmbărbătare, de mângăere în credință, în lumea cealaltă, în voința atotputernică a celui de sus, cum se obicinuește când nu găsești vorbe de consolare.

Dar ea nu se alină... Nimeni n'o putea depărta de lângă moartă:

— S-o mai văd!... S-o mai văd!... erau țipetele ei rugătoare.

De două ori a leșinat și doctorul a trebuit să intervină s-o readucă la viață.

Când cioclii voră să coboare coșciugul Olghiei în groapă și se pregăteau să-l închidă, ea s-a opus cu atâta înverșunare, implorându-i: să nu i-o ia! Să i-o mai lase — un ceas macar!

Săruta mâinile, fruntea și părul și obrajii copilei, pierdută, ne bună, înconștientă...

Gogu se apropie de ea, ca s-o ridice, s-o readucă la realitate. Ea se uită la el tulburată, cu o pornire de ură subită:

— Tu ai omorît-o! Tu!... Pentru ce ai omorît-o, ucigașule! Copilul meu, sufletul meu!... N'ai avut dreptul s-o omori, căci n'a fost copilul tău! A fost al meu, numai al meu! Amorul meu, singur în lume! Să știi! Da, da, să știi! Am vrut s-o fac fericită, și tu, cu Zoe, mi-ai omorît-o!... Copila mea, frumuseța, minunea mea!... Ah! nu!... Nu mi-o luați! vreau s-o văd, s-o mai văd odată... odată!... dați-mi-o, dați-mi-o!...

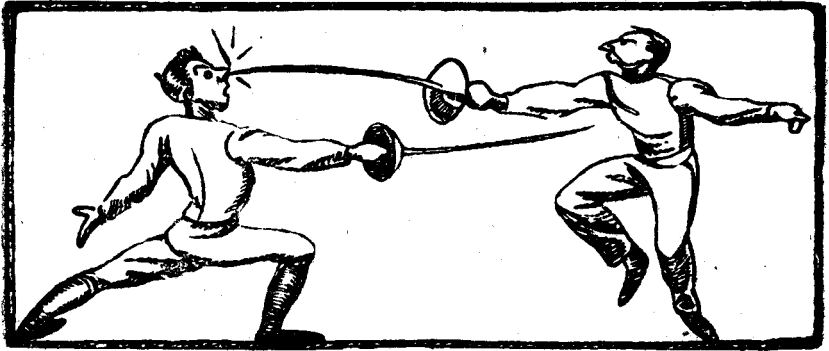
Se repezi spre coșciug țipând...

Cioclii îl coborau acum în mormânt lângă celalalt.

Gogu și Zoe livizi, se priveau înărmurți.

Nu mai era nimic omeneșc în privirea lor.

CONSTANȚA HODOȘ



GAZETA RIMATĂ

Scrisoare deschisă

Furului celor 5 Grigorești

*Să te slăvesc cum meriți tu, nu pot
Și nici găsesc înălțătoare rime
Ca să fixeze în viitorime
De-apururi gestul tău de patriot.*

*Tu ai săltat prestigiul țării mele
La înălțimea patriei lui Proust,
Și 'n ciuda criticii din cafenele
Te-ai dovedit a fi un om de gust.*

*Căci între demnitarii ce iau mită
Și respectabili prevaricatori
Inamorat de forme și culori
Ai introdus hoția de elită.*

*Ai fi putut jura o tabachere
Un ceas de aur, un palton, un tank,
Un sfert din tantiemele lui Blank
Și teancuri de acțiuni petrolifere.*

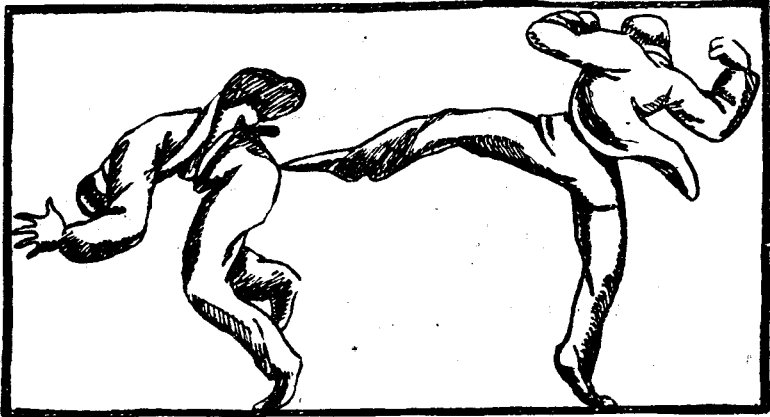
*Puteai să furi chibrituri, pericol, chei,
Colete de papuci, femeii model
(S'au păcălit atâți furând femeii!)
Și alte lucruri mici de-același fel.*

*Ba'n lumea noastră fără de stăpân
Puteai să furi din Goethe sau Shakespeare
Și-ai fi văzut o sală în delir
Cum te consacră autor român*

*Tu, disprețuitor de vanități
Și de ambițiunile lumești
În ribambela de stupidități
Opriti-ai brațul ferm pe Grigorești.*

*Un gând mă cearcă însă idiot
Cutremurând ființa mea umilă:
Căci ai fi compromis maestre tot
De șterpeleat de pildă și-un Băncilă.*

Al. O. Teodorescu



INSEMĂRI

Piele roșii... în India. Cunoscutul profesor universitar d. R. Ioanițescu, eventualul ministru de industrie și Comerț al dlui Iuliu Maniu, a avut zilele trecute un formidabil succes buf la parlament.

În discuția v'oaie a dlui Manoilescu, ca răspuns la mesaj, a reprodus ca probă de competență a adversarilor, una dintre figurile retorice de efect ale ilustrului bărbat de stat și om politic.

„Țăranii noștrii sunt tratați întocmai ca negrii din India”. Ilustrul profesor dela Inalta Academie de studii comerciale însă, nu putea suporta fără replică această ofensă. Cunoștințele sale ireproșabile dozate de prestigiul său politic, nu puteau ierta oratorului nici umbra unei bănueli în legături cu vasele sale cunoștinți geografice — deaceia s'a ridicat ostentativ, a întins degetul amenințător și a țipat: „Domnule Manoilescu, eu am spus ca negrii din Africa și ca pielea roșii din India,

nu așa cum spui Dta”. Și sărmanul profesor, al bieților studenți dela Academia Comercială, s'a așezat în pupitru acoperit de hohotul general al camerei. Rădeau miniștrii, rădeau adversarii și prietenii, rădeau lacheii, numai ilustrul profesor Ioanițescu și cu Dl Iuliu Maniu, se uitau nedumeriți împrejur neînțelegând deloc rostul acestor robinete deschise. Celebrul profesor și pițigăiatul om politic, gândindu-se desigur la altă frază de stupoare a deputatului de Ilfov: „ambele trei chestiuni” nu le trecea prin minte atunci cât de prezentă e geniala „scrisoare pierdută” a lui Caragiale.

Cumințirea „Cuvântului”. Cetitorii ziarului bucureștean, au putut observa schimbarea (să o numim) „de atitudine” față de guvernul actual. Adevărat este că gruparea de la „Cuvântul” nu „cruță” pe câte vreunul din miniștrii actuali, dar în general „ati-

itudinea" lui este, ca să nu spunem binevoitoare, cel puțin obiectivă.

Nu ne pierdem în căutarea cauzelor. Interesează efectele. Și încă mai mult: nu suntem dispuși să atribuim acestei schimbări de atitudine influențe „misterioase“, cum unele guri sparte încep a trâncăni. Noua atitudine a „Cuvântului“ a fost provocată de opera profund națională a guvernului actual, care în aceste câteva luni de guvernare a reușit să soluționeze câteva din problemele vitale ale României.

Vine un timp când și orbii încep să vadă. Minunea încă odată s'a făcut, dacă și „cei de la „Cuvântul“ au deschis ochii și au văzut. Să nu mire deci pe nimeni cumințirea ziarului Bucureștean.

Vacanța de Crăciun. E un adevărat noroc că în anul de față Crăciunul a căzut în zi de Sâmbătă. Așa apoi, direcțiunile școalelor n'au mai putut găsi pretext de-a cere ca vacanța să se înceapă în Sâmbăta anterioară Crăciunului. Nu s'au mai înmulțit pe cale artificială zilele de repaos ale institutelor noastre de învățământ. Putem spune că ne apropiem de o normalizare și în această direcție, ca atât mai virtuos, a în anul ce vine Crăciunul va cădea Luniă, iar în celalalt an, Marțea. O normalizare asigurată pe timp de trei ani, cel puțin. Păcat, că s'a făcut excepție cu școalele normele, de cumva cele patru zile nu s'au vor daoga la încheierea anului școlar în Iunie.

Nouă lege a învățământului secundar, așa credem, va trebui să stabilească definitiv începutul fiecărei vacanțe. Să se revină la vechile timpuri, când însuși faptul, că vre-o direcțiune ignoră cerea abatere dela regula generală se considera drept un delict. Elevii școalelor între altele trebuie de-

prinși și cu disciplina, iar aceasta nu se poate preda cu graiu viu, ci numai cu graiul mut și totuși mult gânditor, al faptelor.

Alegerile din Ungaria. Telegrammele sosite dela Budapesta anunță desăvârșitul triumf al guvernului ungar la recente alegeri parlamentare. În toată țara au fost aleși de-abia 25 deputați opoziționiști, împărțiți și aceștia aproape în tot atâtea partide.

Contele Bethlen jubilează. Zărele guvernamentale scriu pe coloșii întregi ditirambe peste ditirambe, prezentând rezultatul alegerilor ca pe un triumf, nu al guvernului, ci al ideilor politice de cari e condusă întreagă opinia publică maghiară în timpul de față. Le credem, pe cuvânt, mai ales dacă socotim miile de baionete, cari au priveghiât asupra acestei opinii puclice în fiecare circumscripție electorală. Ziarele de opoziție, puținele cari mai există, susțin că adevărata opinie publică a Ungariei e a se cănta în sutele de mii de voturi neexprimate. Le credem și acestora, tot pe cuvânt. În „ciuntită“ Ungarie nu mai există astăzi decât — opinie publică.

E. M. E. Articolul nostru privitor la Muzeul Național al Ardealului, a avut un răsunset destul de mare în presă. „Cuvântul“, „Universul“, „Patria“, „Politica“, precum și alte ziare, s'au ocupat pe larg de problema pusă pe tapet de noi, ajungând la concluziuni similare.

Nu s'a găsit nici un ziar românesc care să fi luat în apărare pe cei ce, în șovinismul lor unguresc, refuză să recunoască pe profesorii Universității din Cluj ca membri de drept ai comitetului de conducere al Muzeului, conform statutelor. Deasemenea, nimeni n'a încercat să scuze falsul a-

celeași conducere, comis în propriile
statate, atunci când guvernul român
le-a cerut spre aprobare.

Întreaga presă românească s'a so-
lidaizat, deci, întru apărarea unui
drept al posturii; întreaga presă, fără
deosebire de partid, a cerut statificarea

muzeului, singura soluție acceptabilă
în împrejurările de astăzi.

Împozanta solidaritate a presei ro-
mânești în jurul unei chestiuni pur
naționale, ne umple inima de bucurie
și speranțe frumoase pentru luptele
ce se vor da în viitor.

Cu acest număr, „Țara Noastră“ încheie șapte ani de existență. Și acum,
ca și în trecut, ne vom feri de a ne aduce laude; — după cuvântul Evanghe-
liei, lăsam faptele să vorbească pentru noi. Pe fulpinele ideilor noastre, au
înflorit, ca flori severe, încheiate și mărețe, faptele spre care am năzuit. Si-
titor ne cunosc ideile. N'am importat pe niciuna din ele, fiindcă toate s-au
înălțat din sufletul nostru, care nici o clipă nu a încetat de a fi înfrățit cu
spiritul vremii.

În religie — ne-am închinat în fața lui Dumnezeu, Tatăl a totfiitorul.
Prin ideea Divinității am stat în continuitate istorică cu moșii și strămoșii
noștri. În filozofia religioasă am propovăduit supremația ideii spirituale
asupra ideilor materialiste. Inevitabil deci am luptat pentru sănătatea morală
a poporului nostru.

În sociologie — am fălăit steagul armoniei sociale. Am urt principiul
luptei de clase, pe care economia organismului național românesc a elimi-
nat-o din veac. În politică internațională — am preconizat ideea păcii și a
fidelității tratatelor. În politica românească, am slujit idealului național în
care în mod convenent s'au contopit toate energiile românești pentru a
creia aceasta Română Mare. Am fost cei mai intransigenți servitori ai patriei
noastre.

„Țara Noastră“ pentru noi și pentru cei ce s'au apropiat de noi cu
inima curată a fost în acești șapte ani: istoria noastră cu poruncile ei, tra-
diția noastră, toleranța spiritului nostru național, armonizarea tuturor intere-
selor superioare ale neamului, reintegrarea valorilor morale și intelectuale
ale poporului românesc, a fost într-un cuvânt palpitarea a sute și mii de ge-
nerații românești de dorul unui ideal pe care-l ținem astăzi viu în mâinile
noastre.

Cu acelaș steag desfășurat pe casa noastră și cu aceleaș semne pe
el, pășim mai departe.

ȚARA NOASTRĂ